Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАККХЕХЬАРЧА СОВЕТЕН МИНИСТРИЙ СОВЕТЕН ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ● ЕРА, 6 ДЕКАБРЬ, 1984 ШУ. ● № 146 (7624). Мах 3 кеп.

РСФСР Лакхехьарча Совета сесси

1985 шера Российски Федераци экономическин социальни дегІайоалаяра Паччахьалкхен плани республика бюджети юкъаш я РСФСР Лакхехьарча Совета сесси. Из хьайийллай 5 декабре Москве, Йоккхача Кремлевски дворецe.

ЧІоагІа, дІаьхлаь тІоараш а детташ тІаййар депутаташа новкъостий К. У. Черненко, Г. А. Алиев, В. И. Воротников, М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, Г. В. Романов, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, В. В. Кузнецов, В. М. Чебриков, М. В. Зимянин, И. В. Капитонов, К. В. Русаков, Н. И. Рыжков.

1985 шера РСФСР экономически социальни дегІайоалаяра Пачхахьалкхен планех 1984 шера план кхоачашъярех хьакъехьа доклад йир РСФСР Министрий Совета Председатела заместитела, РСФСР Госплана председатела депутата Н. И. Масленникова.

Цо белгалдаьккхар, дукхагІдола лоархІамегІара хьокхамаш лакхдара темпаш дІаяхача хана хиннарел дукхагІа лакхъе оттаяй цхьайтталагІа пятилетка чаккхйоалача шера плана проекта тІа, аьнна. Къаман доход 4 процент дукхагІа хилийта, промышленни продукце объем 3,8 процент лакхъе лерхІ ялагІа. Юрта боехамо луча ерригача продукце объем 65,8 миллиард сомага дІакхоачае лерхІ, иттлагІча пятилетка шера юкъерча боарамал 15 процент дукхагІа лакх а еп.

Бахача наьха хІера сагасих лоархІаш йола реальни доходаш 3,6 процент дукхагІа хилийта еттаю. Дерригаш а лаьрхІача РСФСР территоре тІа хьалде а эксплуатаце дІадала а лерхІ 62 миллион квадратни метр совгІа чуІе моттиг йолаш йола цІенош.

СихагІча темпашца дегІаухаргба Малхбузени Малхбоалени СиберегІен, Гаьнарча Малхбоален халкъа боахам. Уж регионаш дегІайоалаяра дІалхийта оттаяй РСФСР-а пачхахьалкхен капитальни вложеней ияь дакъах цхьа дакъа.

Сессета чІоагІъйир хьачуенначa 1985 шера республика Пачхахьалкхен бюджета проект доходаштен расходаштен 96 миллиарди 434 миллионе сом долаш оттаяй, 3,8 процент йоккхагІа а хургйолаш. Цу хьакъехьа хоам бир 1985 шерарча РСФСР Пачхахьалкхен бюджетахи 1983 шерара республика бюджет кхоачашъярахи лаьца доклад даьча РСФСР финансий министра депутата А. А. Бобровникова.

Цул тІехьагІа докладаш юкъа болаболар депутаташ.

6 декабре дІахо болх беш хургйа РСФСР Лакхехьарча Совета сесси.

(ТАСС).

СМУ-2 Социалистически Къахьегама Турпал Хадиняв Шамсудин керте латтача комплексни бригада [illegible] дентив пятилетка ЦІеххьарча шера чотагІа къахьегаш д.

ХІана укх сахьате Грозненча Пролетарски улицагІа 71 квартира йола наха чубаха цІенош хьалдеш ба бригада гІишлонхой. Керда шу хьахилалехьа эксплуатаце дІадала дезаш да из. Сихденна отделочни балхаш деш да цІеношка. ГІишлонхой дог тайша ба хонал хьалха оІеиош хьалдергхиларах.

Белгалбаьнна дІка къа а хьегаш, даим социалистически яхье хьалха латташ ба штукатураш-маляраш, коммунистически къахьегама ударникаш Абуезидова Зина, Хакимова Аня, Маштанова Асма, кхьбараш. Уж горга ба пхе шера план кхоачашъе.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) штукатураш - маляраш З. Абуезидова, А. Хакимова, А. Маштанова.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Пятилетка кхоачашъяраш

ХА ЛАРХІА ХОВ ЦАРНА

Цхьа шиъ тайпара дика оамал йоаллаш саг ва СССР Лакхехьарча Совета депутат Халгуев ТІахІир. Из сенах латт аьлча, тахан кхоачашде йиш йола хІама, из-м кхоана дергдар, аьнна дуташ [illegible] из. Цудухьа хургда-кх тахан цун къахьегама календаре тІа 1986 шу чакхдоалеш латтилга.

— Производствах дикача дах сайна дог лазаш саг ва, ТІахІир, — яхаш дувц Ахриев ГІапура цІерагІча «Электроинструмент» яхача завода партбюро секретара Торнев Бахьаудина.

Духхьал шиъ балхах, шийх лаьца дувцара тІера вац Халгуев. Цхьабакъда, цо хоза хеташ дувц шиъ бригадах, ерригача завода бЕрт болча коллективах.

— Ал доккхал ду иштта дикача коллективе се къахьегаш хиларах. Тха комсомольско - магихрой бригаде болх беш мел вола саг шийна хьалхашка латтача декхирех дика лоархІавеш хилерал совгІа, уллуурча новкъоста эшшача гІо де кийча ва, цу гІулакхо вІаши кхоталю балха коллектив, — йоах Халгуева.

Бакъда, цо хьоахадац духхьал ше мел къахьегам дІабеккаб коллектив иштта хилийтара. хІаранена массеки сменжи професси карарзае мел гІо даьд влад.

Слесарех - инструментальщикех латт Халуев ТІахІир чувоагІа Иларкиев Муставфе кулгалду бригада.

Бригадо хІанзле массехказа тІехкхоачадаьд укх шера ше тІаййца хинна доккхий социалистически декхараш. ХІаьта цувах йоагІаш йола премм цо дІахьожаьй Машара фонде.

Из инициатива йоалаьр а Халгуев вар.

Цо хьоахадац массанена балха говзал карарзае ше гІо даьд, массагІа къона болхло когаш тІа оттаваь. ХІана аьлча, оамал яц ТІахІира ше даьр дувцаш, бакъда; хьалхашка латтача декхарий лоархІам мел лакха ба, де дезараш хІанз дукха долга дІа-м хойт хІаранена.

— ХьалхагІа сайна атта дац хьоккхамашка дилдача массарел тІех хила, ха дІа ме йода сол хьалхабувлараш а вийслу, — йоах вела а велаш ТІахІира, — хьаэцаргва вай слесарь - инструментальщик Газдиев Мухьмад. Тха бригаде воагІача хана цхьаккха тайша практически балха опыт ацар цун. Гуш дар хІаьта из къахьегама наькъа тІа мара ваьннавоацийта. ДІадахар шераш, тахан Мухьмад къахьегаш ва 1986 шера май бетта чотагІа. Цхьан дешаца аьлча, бригадире хІара саг лакхача говзала специалист ва. ТІаккха, тешиъ цо из гІулакх гІадвуташ да. ХІана аьлча, массане толамех латт тха юкъара хьоккхамаш.

Дукха ха йоаццаш заводе хьае йолаьй керда пресс-штампаш, заточни станокаштен электросверлильни инструменташтен эша штампаш. Атта дац моллагІа керда хІама дІадоладе, цхьабакъда, Иларкиева бригада цу декхарех дика лоархІайир. Цул совгІа, машинаштьа чар денга шера декхар кхоачаш а дир бригаде коллективо. Духхьал ер шу дІадоладелча гІоне цу бригаде къахьегама овсарле лакхъенная планах совгІа пхи процент, продукцега дІадодар лохденнад кхо процент совгІа. Цу юкъе кІезига дакъа даллац Халгуев ТІахІира.

...Со заводе найсвенчача дийнахьа СССР Лакхехьарча Совета шоллагІча сесси ваха кийчлуш вар Халгуев. Хье вай Даьхен столице дІакхаьчача вай толамех а балхах а дІадувцалахь, яхаш бар цунга бригадера нах.

Иштта, цар йоахар ТІахІира цу йоккхача форума юкъе даькъалоацаш йоаккхаргйолча хана цун норма шоаш кхоачашъергйолга.

Цу хана ТІахІира тІера пионерски галстук уллаш йола итт шу хургдола йаІнг. Бехн ма баккхалахь, автограф дезар сона, аьнна открытка дІакховдадир цо Халгуевга. Вокхо вела а велла «хана мах бе хоаш хийла хьо», аьнна йоазув дир. Довкха мАІан дола дешиш дешиъ уж.

И. ИСМАИЛОВ.

Коталон ден сийна

Советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тІем тІа Котало яьккха 40 шу дузача ден сийна къахьегама вахте латт Октябрьски буруш тохара балхий управлене коллектив. Къьестта беркате да УБР бурувдеттараштa пятилетна дильагІа шу. Пачхахьалкхен планах лаьрхІачул совгІа цар техад 1600 метр совгІа буруш. ХІанз укх шера тІеххьарча деной чотагІа буруш тохаш ба уж.

Цар цахаддаш йоахко ю производства эффективность лакхъяра а. Масала хІара становаца бетта буруш тохара коммерчески сухала задале 109,3 процент кхоачашьяй. Къахьегама овсарле планал цхьа процент лакхъяра парте ениа задани гІеззен ахаззен тІеххкоачашъяьй. Буруш тохарга дІабода мах лохберах укх шера пачхахьалкхенна кхоадаьд 430 эзар гаргга сом.

ХІанзлехьа шера план тІеххкоачашъяьй буровой начальникаш Найдан Владимир Павлович, Ступин Василий Федорович, Хворостов Юрий Петрович керте латтача бригадий [illegible].

* * *

Коталон ден сийна вахте эттача, «Малгобекнефть» НГДУ мехкдаьттахоша «Іаьржа дошув» даккхара цхьайтта бетта план тІеххкоачаш а яь. Задане совгІа даьккхад 5560 тонн. Маьхалц яьяххай ши бІаь эзар гаргга сома маьха товарни продукци. Къахьегама овсарле лакхъяра задани а тІеххкоачашъяьй цар.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ТЕХНИКА КИЙЧА ХИЛИЙТА!

МЕХАНИЗАТОРИЙ ДОШ ЧІОАГІА ДА

Укх тІеххьарча шин шера дика ахсамагІа йоаккх «Южный» совхоза коллективо даьттанцарен хьайбашкарен йоала продукци. Хаоттама хьалашка диллача аьттув боалаш долча укх шера а 45 эзар центнер, е планагІа лаьрхІачул 10 эзар центнер дукхагІа сом (шоай керттера продукци) бехкаб боахама къахьегамхошка пачхахьалкхенга. Иштта планал совгІа а дохкаш дехкад бьцадаараш а. ХІаьта хлатаца кхедераша а хий ца дехкача бІаь гектарах хІаране тІара 26 центнер тІехдиcкача ялата гулъяьй.

Дика къахьийгад доакъараш Іалашдераша, дегІабоагІаш латтача хьайбаш боахама доакъарий чІоагІа база а кийчъяь. ХІанз сенажкаца я силоса 3570 тонн, аьла 250 тонн, доакъара свеклай 400 тонн, чан 100 тонн, мома йолаш юаеш йола баьцадаарех хьакъийста дукха хІамаш. Дикача доакъараша хьайбаш леладерашка йиш хилийтай доахана продуктивность лакхъе, дулхи шурен дукхагІа даха. Талаш тІеххкоачашъяь аьнинай пачхахьалкхенга хьайбай продукци йоххара шера план — планал совгІа заготовительни пункташка дІачутеллаш латт шурен дулхи.

Рентабельни боахамий мугІарашка бІубевша дІаэттай совхоз. ХьалхагІе а даьча доврхІамашка дог тешаду цІена пайда 120 эзар сом совгІа хургхиларех.

— Из дерригa а тха вІаштІехьдаьккхад къахьегамо, производственни, технологически дисциплина чІоагІьяр бахьан долаш, — йоах совхоза директора Зильбухаров Шуддина. — Керттера дакъа даьцараш-м, бакъдар аьлча, механизатораш ба, аьттув баьккхаб производстве халагІа мел дола балхаш деш йолча юртбоахама техниках цар кхетамца пайда эцаш хиларо. Иштта хІанз а, гуйран-Іая замалахьа, техникана ремонт яра балхаш сихденначa хана. Механизатораша шоай тарлуш мел дола хІама ду бІаьстан юкъе кхашкара балхаш дІадоладалале ерригa тракторaш, лаьтта оаха механизмаш, лаьрхІа сомий бешамашта лелаю агрегаташ дика кийчъяь хилийтара.

Укх шера бІаьлагІча кварталан хьатІадоагІача шера хьалхарча кварталан совхозо тоае еза 18 трактор, ши комбайн, 15 опрыскиватель, итташ сеялкаш, нохараш, культиватораш, фрезаш, кхыйола механизмаш кечалаш. Цу гІулакха юкъейоалаяй тIехна ше дика хилар хьахьекхаш йола ремонта узловой метод.

Ремонт дІайоаладу механизаторо йиллан цІеньяьн шиъ машин мастерске хьа а йоаллаь, совхоза керттера инженера Гайсанов Георгий керте латтача приемни комиссе ремонт малагІча узлана, оатхала, агрегата е еза къоастадаьчул тІехьагІа. Дефектни ведомость оттаду. Ремонтникаша массе оатхал ше-ше къоастаеш вІаштагІйоаккх трактор. Двигатель мотористa коммуниста Шахбулатов Махьмудага кхочу, топливни аппаратура слесарга Заннаев Вахидага йода, электрооборудованега хьожаш ва Хатаев Муша. Шиъ болх дІаболабу вулканизаторщикa Салаватов Хеэас. ХІаьта ходовой часть тракториста ше тоаю. Цхьабакъда, сов чоалхане ремонт е ешаш хилча, заказ Шалински «Сельхозтехника» МРО-га дІалу.

Ремонтникашта мах баь вахргвоалаш доккха новкъостал ду МТМ болхлоша — токара Солтаев Іийсас. Шин станока тІа бу цо болх. Іийсай хІанз 23 шу мара даьнадац а, комсомолец хІанзале а гІоръаьнна шиъ говзалах къахьегам дукха беъадац. Цо хьаь оатхалаш фабрикчарел вІадда эсалагІа хилад. Механизатораша дика могаву комсомолец Инаев Рамзан, квалифицированни электросварщик. Шоай смени задании массаза а 40—50 процент тІехкхоачашъю ремонтникаша. Цар болх дика ца лоархІацу цхьаккха [illegible].

Ремонт еча хана кердадараш юкъеккхуьаш а кхетамца уйла еш а хул механизатораш. Масала, Т-150 яхача трактора капитальни ремонт е тигадац МРО. Цхьабакъда, совхоза механизаторaш цунна рагьа хилийтаб, безача маьха машин списание яхийта хІанз а хьалха я аьнна а хеташ. ТІаккха шоай низаца тІехдика тоа а яь юкъеттоттаяй цар из, кийчон мугІаре дІаоттаяй.

Е хьанцаргьа вай, масала, укх 15 шера къахьагІчарех волча механизатора Алиев Уйс болх беш йола МТЗ-80 яха трактор. Списание аннйтар из, цхьабакъда, комиссе яьча цу решенна Алиев рагьа хиланзар. Шиъ аннйца, МТМ-агара новкъостал доацаш, тоайир цо трактор.

— ХІанзачул тІехьагІа е дукха дика гІулакхаш дергда цо боахама, — йоах У. Алиева.

Приемни комиссена керте латт совхоза керттера агроном Диндигов Леча. Боарам боацаш чІоагІа цхьа ба цун ремонт яьйна тракторaш е кхьйола механизмаш хьаацача хана. Из-м кхетадеш а да — из ма вий хьувнгьым бахьан долаш лоаттабеча къоасаме ерригa агротехнически мероприятеш кхоачашъяра хьалхара шин дахар. ХІаьта цу гІулакха дика тоаль техника ца [illegible].

Комиссена юкъе ба иштта мастерске заведующи Аксантемиров Вахид, агроном Шантукаев Чингиз, тракторни бригадай бригадираш Инаев Иоакъаш Умаев Саид-Бек. механизатор Хумидов Іаддал-Ваха. Уж берригаш а опыт йолаш, техника дика йовзаш бола нах ба. ТІаккха, нагахьа санна ремонт яьйна машин дІайцала, дог тайша хила мара везац из бригаде кхасоцаргйолцилгах.

Механизаторий Бериев ТІахе, Исраилов Мурата, Сулейманов Асланбека, Ахмаров Идрисел цун даь Адамеа, Эстамулов Салауде, Касумов Рамзана трактораштa яьча ремонта тІехдика мах баьб комиссеа.

— ХІаьта ерригаш а лаьрхІача е шу чаккдалалехьа кийчон мугІаре дІаоттаергьа оаха кІезигагІа яле а 14 трактор, вешта аьлча, кварталани планах 4 трактор дукхагІа, — доаш ду совхоза директора Ш. Зильбухарова.

П. ХАЛУХАЕВ.

«ДУНЕН ЛОРАШ ЯДЕРНИ ТІОМ ЦА ХИЛИЙТАРА ТІЕХЬА» ЯХАЧА ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРЧА БОЛАМГА

ЧІоагІа тервам тІабахийта дийшад аз «Дунен лораш ядерни тІом ца хилийтара тІехьа» яхача болама 4-ча конгресса кхайкарал.

Цу тІа кхиаш йолча уйлаш бакъду, оаш беш бола болх гуманизмах база хилар, хІана аьлча цул кІийле латт наьха укадцІенонйя вахарен йоакхо ярах. Лораш шоай пациенташ цар вахара кхераме хила тарлуш мел долча хІамах лорабе декхарийла беш бола Гиппократа дув, боккхагІча лоархІаме ба ядерни бІаьшерел.

Ядерни тІемо йита тарлуш йолча медико - биологически тІехьаленна тохкам беш, оаш цІенача дег тІара хьалхе а хоам бу, нагахьа санна цу тайпара тІом болабелча, цо дергдолча зуламий чотъяь вартвоацаш йола «тІеххьара эпидеми» цувах хургхиларах. Дуьнар дукхьяа хІанзарча ханарча цивилизацех хургдар хІина Іац, из да биологически тайпа хьисапе саг дунен тІа вусаргва, вусаргвац иза доп.

Нийса ях оаш, ядерни тІом «хьадди боарам» а болаш болча гома чуболлалургбац. Шоашта тІалатта бехктокхам кхетабеш боацача политикаша дах гІалат йоиъ хинначa планетах гІоргдар.

Шун конгрессах цхьаьне геттара нийса белгалбаьккхар цхьайолча пачхахьалкхений кулгалхой дІакара бала йолча «ядерни валлозеш» оцаш ярех боела кхерам. ТІема кийчо яра массацел тІехбоала гІерташ бола уж деятелаш лаьттанен оисанаштен хьалдиза чудоллаш боакх гера. хІаьта хІана косносе а из хІама де дагаболаш а ба.

Советски Союзе хьалхоац сихбенна из даь даьлча тоаде йиш йоацаш дола хІама де гІерташ боахкарец совцаде гІерташ долча оаш дагадаьца сов дика гІулакх. Цул эггара хьалха хила еза бокъо вахара бокъо сага хулта хабарагІа а доацаш гІуланкхаца Іалашдара, тхо тІагІертта де лерхІашдар да ядерни гера цІаккха а тохаргдоацаш соцадар.

СССР хьотте а декхар тІаййцад шийна ядерни герз хьалхагІа ца тоха, цо уттаду ядерни арсенала кхы хІама тІа ца тохара, ядерни герза тохкамаш делга дизза соцадара дахъе барт бара дешаш.

Эггара боккхагІа лоархІам болаш да хІанз укх сахьате космически герзах дола дош къоастадар. Нагахьа санна цунна тешшаме духьале ца оттайой, космически арена милитаризаци яро дІадергда хІанззалца йолча хана герза доазув оттадара дахъе мел даьр кхыча лостамашка сиидергда гера хьаделга, геттара чІоагІбергба тІом хьарах бола кхерам.

Советски Союз кийча я сихдаь гера хьаделга соцадарга, ядерни гера декхаргея бухсоцдаш из дизза дІадаккхарген дугача наькъагІа дІахьалхашкахьа даха йиш хулийтаргйола эггара лоархІамегІа дола гІулакхаш дара.

ТІом экехара кхерам кІезигбара гІулакха дІахьалхашкахьа цІенхаштта гІа бахкха чІоагІа доаш я Советски Союз ядерни а космически а герзий дахъерча дешай ерригача комплекса шинна а оагІоно тІаэдартбола барт бе безаш йолча хила езача советско - американски переговорашка.

Тхо кийча да дунен тІара гІуланкхаш ядерни яхьа кердача лагІаш тІа гІолла а ца кхувлаш, машарa кхерамцІен чІоагІъяра, разрядка, тешама новкъа дІахо дегІаклувла бокъонца безам барашца берригаеша а цІеначa дега тІара, конструктивно цхьана гІулакхаш леладе.

Унзара хьалаш латтача хІанзарча ханарча дунен тІа Іалаьмате лоархІаме да, ядерни арсенала унзарен дунехьа мих дІабодаши бола мухь шоай ги боаллача ерригача пачхахьалкхенаца адамлен кхелах бола шоаштa тІалатта историчеcки бехктокхам кхетабар, цар хьалда дола гІулакхаш а деш ядерни тІом хьарах бола кхерам кІезигбара, дунен халкъашта юкъера хьал тоадара новкъостал дар.

Шун болама 4-гІа йола конгресс чакхьльяр «лораша йоах: ядерни тІом ца хилийта йиш я» яхаш девиз а йолаш. Цу дешай оптимизм машара низаш тІадоела таро йолаш хиларах тийша долча тхона ма хеттара я. Цунна бола тешам шерлуш латта, лорашка сий дела моттиг кхоачаш бола, тІема духьалара болам.

Сона дов общественни лоархІам боккха бола дерГаш дара мисси кхоачашъеча болама доакъашхошна дІахо йодача хана а толамаш дахар.

Шо лоархІаш вола

К. ЧЕРНЕНКО.

К. У. ЧЕРНЕНКО А. ХАММЕРЦА ХИННА БЕСЕДА

4 декабре КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела К. У. Черненкос тІаийцар американски деловой гІоэарий вокхий вокал — «Оксидентал Петролеум корпорейшн» яхача компани президента директорий совета председатела вола А. Хаммер.

К. У. Черненкос бернал аьлар А. Хаммера цо Советски Союза совгІата К. Маркса В. И. Ленинeв письмой подлинникаш даларах. Советски нахa деза да, аьлар цо, адамлен цу сийлахь-боккхийча гений гІулакхий белгало гучайоаккхаш мел дола керда хІамаш.

Беседа еча хана дийцар хІинз вІаштІехьдоацаш латтача советско - американски отношеней хьалаца дувзадеина дешаш а уж вІаштІехьъяхкарна долча наькъаш а.

А. Хаммера белгалдаьккхар, США деловой гІоараша юкъе уж отношенеш вІаштІехьъяхар лоаш хилар.

К. У. Черненкос белгалдаьккхар, Америка ВІашагІккхийттача Штаташца шинна а оагІон законни хьашташ вІаши лархІарен терналдарен ларда тІа цхьатарра йоіда, дика отношенеш оттаяра тІабероабаь кхьъ Советски Союзо дерригІа чаккхбоахаш хилар. СССР дерригача доанъошца, торгово - экономически дар а чулоацар. вІашагІгІойле йола бувзамаш дегІаккхувлара тІехье е, нагахьа санна цу ньыгъа тІа оттаргъ искусственни дукхьаленаш дІайоахе.

А. Хаммера хьаккхайккадир советски позици ше кхетаеялга, бекъдир советско - американски отношенеш тоаяра гІулакха юкъе дІахо а шийгахьара дакъа лаца ше дага хилар.

Беседа еча вар КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. М. Александров.

(ТАСС).

Новкъостага ДОЛГИХ Владимир Ивановичага

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тІарйдаьккъала вувц Хьо Хьа кховттгІа шу дузача дийнахьа.

Вай партен советски халкъен гІулакха, коммунизм лотьяккхар духьа Хьо, Владимир Иванович, дукхача шерашка, могаш - маьрша воаш вахар а дІахо а беркате болх бар а лов тхона.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ

СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ КЪАХЬЕГАМА ТУРПАЛА НОВ. В. И. ДОЛГИХА ЛЕНИНА ОРДЕНИ «СЕРП И МОЛОТ» ЯХА ШОЛЛАГІА ДОШО МЕДАЛИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Коммунистически партенен Советски пачхахьалкхенен хьалхашка доккхий хІамаш карагІдувларах а ваьча дийнахьа дена кховттгІа шу дизарца дувзаденна а Ленина орденца «Серп и Молот» яха шоллагІа доша медали лойла КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, КПСС ЦК секретара Социалистически Къахьегама Турпала нов. Долгих Владимир Ивановича.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. ЧЕРНЕНКО.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1984 ш. 4 декабрь.

Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета Президиума хоам

НОХЧ - ГІАЛГІАЙ АССР ГІОЛЛА РСФСР РАЙОННИ (ГОРОДИЙ) ХАЛКЪА СУДИЙ ХАЛКЪА ЗАСЕДАТЕЛАШ ХАРЖАРА ИТОГЕХ

1984 шера 6 сентябрерча «РСФСР районий (городий) халкъа судий халкъа заседателаш харжара дола хоржамаш чакхдахарах» долча РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указагеи 1984 шера 10 сентябрерча «Нохч - ГІалгІай АССР территоре тІа РСФСР халкъе судаш харжарах» долча Указагея хьежжа 1984 шера 1 октябре деиз 20 ноябре кхаччалца РСФСР районий (городий) халкъа судий халкъа заседателаш хержаб республике.

Наха болх беча а уж бахача а моттигашка хиннача граждани собранешка хержав РСФСР районий (городий) халкъа судий 2870 халкъа заседатель.

Хержача халкъа заседателаш юкъе ба болхлой колхозой — 58,4 процент, кхалнах — 54,3 процент, КПСС членаши членалла кандидаташи — 44,4 процент. Берригачa халкъа заседателех дукхьашка херна ба 52,4 процент.

Халкъа заседателаш харжар дика вІаштІехьдолаш, РСФСР судоустройствах долча РСФСР Законага а «РСФСР районий (городий) халкъа судий халкъа заседателаш харжарах» долча РСФСР Законага а хьежжа чакхдаьлар.

Комсомоле—отчеташи хоржамаши

ДИНЗА ДИСАРАШ БЕЛГАЛ А ДОАХАШ

Дика традици а хиина дӀаэттад Сунженски района шоай аргӀанарча конференцешта накъаболхаш къахьегаме нерда, ихы а доннагӀа толамаш доахаш хилар. «XI-ча пятилеткана — хьанаре къахьегам, знанеш, кагирхой инициативен кхоллам» яхача патриотически боламе дакъа а лоацаш Коталон 40 шу дизара, кагирхой Дерригдунеца XII-ча фестивала болх дӀаболабеча ден сийна къахьегама вахте а латташ 300 совгӀча къонача къахьегамхочо ханал хьалха кхоачашъяьй пятилетка диъ шера заданеш.

Районе яйза ца Ӏеш серигача республике а йовзаш я хьайбаш леладеча производстве къахьегам дикагӀа вӀаштӀехьбаккхара Ерригсоюзни хьанарс дакъа а лоацаш «Хьайбаш леладеча къонача хьалхалаттачоа» яха ВЛКСМ ЦК сийлен знак еннача кагирхой цӀераш.

Царна юкъе ба СССР Лакхехьарча Совета депутат, XIX-ча партсъезда цӀерагӀча колхоза Ӏаьсий леладер Чеботаева Ина, РСФСР Лакхехьарча Совета депутат, «Путь к коммунизму» яхача колхозера доярка Амриева Раиса, XX-ча партсъезда цӀерагӀча колхозера доярка Алхазурова Малика, Ленина цӀерагӀча колхозера дояркаш Алдамов-гӀар Аминати Алпатуи, «Путь к коммунизму» яхача колхозера Амриева Тамарси Шадиева Лидан, дукаха кхыбараш.

На бола ялате хьажкӀаши чуэцача дика къахьегад Ленина цӀерагӀчен «Путь к коммунизму» яхачен колхозий, «Серноводский» яхача совхоза къонача къахьегамхоша. Цхьанкха хӀама ца дойташ баррига хьувкъам пӀеза чуэзаргба аьнна шоаш денна доаш дизза кхоачашдир цар.

ДӀаьхлаь деттачӀ тӀоарашца даькъала юкъ конференце делегаташа дахача къахьегама толамех йола шоай новкъостий рапорташ; хӀаьтта царех дукхагӀбараш дале багӀаш а ба.

Бакъда, дукхьал даьхача толамохи карагӀдайннарехи дийца Ӏаьзар района комсомольски форума. ЦӀенхаштта критика йир комсомола райкомен юххьанцарча организацейи балха тӀа нийсденнача кхоачамбоацарашта. Динза дисараштa. Ард вай, масала, ше доклад еш ВЛКСМ райкома хьалхарча секретара В. Брынкос къаьстта белгалдаьккхача пхьай дешах.

— Сагото яйташ да, — воах цо, — укх тӀаххьарча ияхь-диъ шера комсомольско-кагирхой коллективаш районе 38—40-нел тӀех ца йоалаш хилар. ХӀаьта уж дукхагӀа хилийтара шортта тароеш йолаш я практически хӀара совхозе, колхозе, хӀара предприяте, торговле, наха гӀулакх деча сфаре.

Хьайбаш леладечен кхаш леладечен йолаш йолча комсомольско-кагирхой коллективашца цхьана комсомола райком кхыяраш вӀашагӀйохка йоларах хӀама хиланзар. Мело йир цу хьакъенна Ленина цӀерагӀча, «Победа» яхача, Кировен XIX-ча партсъезден цӀерагӀча колхозий комсомола комитетаща.

Цу хьажъеха дуццем «Путь к коммунизму» яхача колхоза комсомольско-кагирхой коллектива кулгалхочо А. Шадиевас аьлар:

— Тха колхозе керда комплекс хьаеллаьше а тха школа выпускной класса дешархоша лаьрхӀар берригаш а колхозе къахьега совца. Оаха лаьрхӀар къоабал а даь кхаллаьшар боахама кулгалхоша а парткомо а, доагӀаш дола гарантированни алапи а хьожалеш тхо дӀайӀар колхоза членалла. Къахьегара а салаӀара а мел эпа хьалаш вӀаштӀехьдаьхар комплексе. ХӀана цига болх беш я цхьа комсомольско-кагирхой коллектив. Конференце болх дӀаболабеча дента оаха кхоачашъяьй тхоай шера план.

Дика масал дерий из?

Цудукха дехкарийла я комсомольски организацеш ... кагирхой коллективаш вӀашагӀйохкара оарцагӀйоаьла. къахьегам вӀаштӀехьбаккха.

Ховш ма хиддара, кагирхой дайн а тӀера хиннаб, инициатива гойтара, кердадар, кхоллама наькъаш лехара. Цох дувцар, масала, ше къамаьл деш, «Сунжанефть» НГДУ комсомола комитета секретара Шкаев Юре.

Бокха граждански бехктокхам шоашта тӀалаттнига кагирхоша дика кхетаду. Цуйна дола тешал да мехндаьтта даьнхара 11 бетта план 102,7 процент, гаа янхара 112 процент кхоачашъяь хилар. Цу толамах доккха дакъа кхоач тха комсомольцашна баьча балха а.

Района къахьегача коллективаш шераьара йолча цар керттерча резерваш — дешархошта. Профессиональни ориентаци яра де деначох ценкаштта дийцар конференце. Укх шера комсомольски путевкаех юрта боахаме болх бе 113 саг хьожаваьа комсомола райкомо. Конференце аьнна ча хиллара, вӀалла а кхоачам болаш дац из гӀулакх. Юрта болх бе дика раьза долча бераццара кистама болх дӀаболабе беза лакхерча классашкара дешхӀалхе а белгалданкха деза уж мича деша бехе лаьрхӀа ба, цар йоакхо хьана ертьа, хӀаьта дукхагӀча даькъе выпускной экзаменаш чакхъяьначул, тӀехьагӀа мара леха болалац вузе е техникуме деша дӀа ца отташ, городе дӀа ца болхаш бисе кагирхой.

Район экономически а социальни а дегӀайоалаеча шоай лоархӀаме дакъа юкъедахьара, хьалхагӀе а Ӏоаьача опытах пайда а эцаш нерда толамаш дахара, йолаш йолча таронех пайда эцара мел ошаш дола практически гӀулакхаш чакхдахара тӀадерзадаь доккха декхар тӀайийцар района комсомольцашта.

* * *

ВЛКСМ Сунженски райкоме организационни пленум хилар. Хьалхарча секретарала хержар В. Брынко, шоллагӀча секретарала — Т. Коротицкая, секретарала Н. Гагиева.

В. КИЧКИН.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

СОАХКАРЧУЛ ДУКХАГӀА

Наурски района «Красное знамя» яхача колхоза дукхагӀйолча фермашкен бригадашкен дика дегӀаенай материально-технически база, производства рентабельность. Цу гӀулакхаша таро хилийтар юртбоахама продукци яьккхара эффективность дукха ае. Масала, укх шера дӀабахача итт бетта совхка цу юкъа хинначул дулх 58,3 тонн, шура 177,6 тонн, тха шин тонн дукхагӀа дехкар колхоздоша пачхьалкхенга. Хьайбаш леладераш къаьстта тӀадбугаш хӀама да хӀара кхоабача ӀаттагӀара йоакка шура, 316 килограмм тӀаяхийтта хилар в. Из продукци шу чакхдалалехьа пачхьалкхенга шера планая совгӀа 180 тонн йоакка вӀаштӀехьдаргхилар туш да хӀанз.

Низтхьале яр колхозхошта дӀаяха бӀаьстие аьккни. Цхьабакъда, кулгалхошен специалисташен хьадечох дог а лазаш лерттӀа болх вӀаштӀехьбаьнхача участкашка халонаш атта эпа а еш толаме кхоачашду хьалхашка латта декхараш. Цу участкех цаӀ — колхоза шурий комплекс. Хаддаза цхьатарра дика къахьег цун коллективо. Итт бетта хӀара кхоабача ӀаттагӀара 2780 килограмм шура яьккхай цо. Из я шера планагӀа йоагӀачул 180 килограмм дукхагӀа. ХӀаьта цу ферма толамагӀа йолча дояркас Батиева Мбента цу юкъа 3476 килограмм шура яьккхар хӀара кхоабача ӀаттагӀара. Районе «Терский» совхоза цӀи хезача дояркаша Устарханова Люсена мара карагӀдаьннадаш хьонхамашка далзача цул хьалхаяла. ХӀаьта царна юкъе яьржача яхье укх шера котала малагӀчо йоаккхаргья але йиш йолаш дац хӀанз а белгала. ЙӀантас ше укх шера хӀара кхоабача ӀаттагӀара йоаккха шура 4000 килограммага дӀакхачае лерхӀ.

Цул дукха тӀехьаеттаи яц цу шурий комплекса дояркаш З. Баргишева, З. Ацаханова. ХӀара кхоабача ӀаттагӀара кхо эзар килограммал дукхагӀа шура яьккхар царех хӀаране.

Уж кхо доярка хьежамчаш бе. Доаккхал де йиш йолаш ба уж болх бе шоаш Ӏомабаьча къонача дояркаех, хӀаьта эггара хьалха комсомолкаех Г. Крючковаях, Л. Османовах, Л. Шевабековаях, Т. Мизиевах. Шура яьккхара укх шера шоаш тӀаийна социалистически декхараш кхьачехтел итт бетта кхоачашдаь баьнаб уж. ХӀаьта Крючкова Галинас цу юкъа хӀара кхоабача ӀаттагӀара яьккха шура кхо эзар килограммал тӀехьъяьннай. Шу чакхдалале кхо а 500 килограмм лакха дага я.

«...Наьха йоакхо, ярах, цар къахьегама бытах, культурни вахар дӀахо тоадара ерш лерттӀа хьалаш вӀаштӀехьдахарах лоархӀ парте производствени толамий лард», — аьлар КПСС ЦК октябрьски Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела нох. К. У. Черненкос.

Масала, шурий комплексе хьадаьд хьайбаш леладерий цӀа. Цу чу я тхли, медицински гӀулакх дара пункт, цӀе уголок. ПаргӀатта салаӀара мел эшар да цу чу: телевизор, шахматаш, шашкаш, газеташ, журналаш, кхыдар.

Бокха теркам тӀаьбокхийт социалистически яхь леларе. ХӀанз фермай балхаштег хӀара пхе дийнахьа ю. ХӀаьта дояркашта, скотникашта юкъе яьржача яхье — хӀара дийнахьа. Пхе дийнахьа итогех хьалхара кхо моттиг яьккхача дояркашта, скотникашта ахчан совгӀаташ лу. Цар сийна «молнеш» тӀехьабусараш бувдаш сатирически газет арахеш.

Доярнаша а скотникаша а фермашка цӀи сменагӀа болх бергболаш гӀулакх вӀаштӀехьдаьккха лерхӀ колхоза кастта. Иштта из дича, цкъа-дале, хӀара хьайбаш леладечун кӀира мукъа ши ди хургда. Из баьхан долаш фермашка болх бе беша болаш кагийнах дукхагӀа хургба. ШоллагӀа-дале, коллективни подрядагӀа къахьегам сихагӀа вӀаштӀехьбаккха йиш хургья.

— Къоастаданза диса цхьаца дешаш а да. ХӀанз а кхоачам болаш дика йоакхо яц цхьа профессиональни говзал деккъара. Фермашка болх бечарх массехк саг мара вац цхьоалагӀча е шоллагӀча класса «Хьайбаш леладара говзанча» яха цӀи лелаеш, — йоах колхоза парткома секретара У. Мяшиева. — Из гӀалат ма хула сихагӀа дӀадаккха хьожаргда тхо.

Хьайбай боахаме укх шера колхозе даьха толамаш шехо а йоацаш доккхий да. Цхьабакъда, царех кхоачамбаь Ӏе йиш йолаш дац. Пятилетка хьалхарча яхь шера пачхьалкхенна планагӀа йоагӀа юртбоахама продукци дӀа ца йолалуш боахама тӀадиса декхар меттаоттаде дезаш да. Из дина кхача а деш шоай цха дӀанисачар дир укх шера колхозхоша хьайбаш Ӏаьгара дахара доткъараша кхоачамбе гӀерташ. Йол, силос баьца витаминни хьоарах а кхычи компонентах а гранулаш кийчъяра декхарех лоархӀабир.

Ш. КАГИРОВ.

Грозненча «Электроприбор» яхача заводе дукха бригадаш я дика къахьегаш хиларца белгалъяьна. Иштта-чарех лархӀа йоагӀа пхелагӀча цехера Касьянов Михаила кулгалду электромонтажникий бригада а.

Шу доладелча гӀоне цхьа бутт дӀабахийтабец производствени плани тӀайица социалистически декхари кхоачаш ца деш цу бертбоача коллективо.

Ханал цӀи ди хьалха кхоачашъяьй бригадо дӀабахача цхьайтта бетта план а. ХӀара дийнахьара норманаш 120—130 процент кхоачашъеш хиларца белгала я из бригада.

ХӀаране массехк специальни професси карайерзаь хиларо гӀо ду коллективаь дика толамаш даха.

Шоай таронашка а хьежа бригада дош деннад цхьайтталагӀча пятилетка тӀаьш хьайӀадонгӀача шера Советски Конституце ди тӀакхоачаш кхоачашъе. Шеко яц шуй дош цо чакхдоаккхаргхиларех.

СУРТА ТӀА: электромонтажникаш Э. Абубакаров, Ю. Татосов, бригадир М. Касьянов, М. Синицын кхоачашде дезача балхий хьакъехьа дагабоалаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

Массе хӀаман йоакхо ю

Карарча шера 410 тонн шурен 25 тонн дулхи пачхьалкхега дохка дезаш бар Назрановски района совхоз - техникума хьайбаш леладераш. Цу декхарех уж дика доархӀабаьб. Шура сехьай 420 тонн, хӀаьта дулх — 38 тонн. Цар лерхӀ керда шу хьатӀеккхачалехьа шера планал совгӀа 44 тонн шура дӀаяла.

Къаьстта хьинар айдена къахьегаш бе дояркаш Кипиева Цами, Даурбекова Роза, Ахриева Макка, кхыбараш.

— Социалистически яхьа этог еш теркаме эц яьккха шура, цун хьовнал, хьайбаш леладерий къахьегаза дисциплина, фермай санитарни хьал, кхомбеш лоанъар дӀателар, рационета хьежиш хьайбаш кхабар. Цу деррига гӀулакхаша таро хилийтар укх шера хӀара кхоабача ӀаттагӀара хьайоаккха шура дика дукхагӀа хилийта, — йоах парторганизаце секретара Барханов Мухьмада.

900 бежан да укхаза Ӏангара дакха дезаш. ЦӀеначен йайхачен моттигашка латт доахаш. Ферме нийсвелар тхова совхоза - техникума керттера зоотехник Ачхазов Мухарбик а.

— ХӀана хӀара кхоабача ӀаттагӀара дийнахьа 5 килограмм шура йоаких ооха, — йоах цо. — ДӀадахача шерашца нийсйича из 0,3—0,4 килограмм дукхагӀа я. Ферме хьатӀазад лоанъар. Из рационага хьежна дӀател оаха доахаша. ХӀара кхоабача Ӏатта денна бийсанен ду 10—12 килограмм ча, 18 килограмм силос, цхьа килограмм концентраташ, хӀаьта муж мел беза болаш ба. Цул совгӀа рациона юкъеяьй доакъара свеклаш.

Дика кийчо яьй укхаза Ӏаьа. Ӏалдаеъяьй 4210 тонн силос, 395 тонн ча, 159 тонн йол, 600 тонн доакъара свеклаш.

Хьайбаш леладерашта эггара беккъонхамегӀа йола ха и хӀанзарьар. Из дика кхетаду скотникаша Гаиев Махьмад-Гире, Даурбекова Маликата. Шоай хаинахьа салаӀа ара доах цар доадая, хьатӀаькхухь лоанъар, ихы тӀа эша Ӏукал дика ду.

Дояркаша социалистически яхье баьнна къахьегаш ба Ӏаьсий леладеш бола Даурбекова Тамарин Горчханоева Паьтӏамати. ХӀара дийнахьа 480 грамм довал юӀтӀадеттадолийт цар шоаш кхоабача Ӏаьсашта, планагӀа хияз доагӀар 430 грамм долаш.

А. САГОВ.

Болхлочун уйлаш

Маца довргда вай цхьан наькъа тӀа

Редакце дена письмо

БЕЖХА лоархӀам болаш я лаьттаьшта мелиораци ера КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленуме тӀаийца йӀаьхвача хана лаьрдӀа йола программе. ТӀехьа ца доаклаш тоаде дезаш да вай дехкача лаьттаех дикагӀа пайда эцийге.

Тха «Алханчуртский» совхозо хиш дехкаш 519 гектар лаьтта да, царех 159 гектара тӀа комсаш я. Хьожаргда вай цу лаьттаех пайда мишта эц. Хеоттамга диллача карара шу аьттув болаш хиннад юрта боахама культураш кӀеара. Цхьабакъда, хиш дехкача лаьтташкара оаха чуденер геттара кӀезига да. Масала, гурахье дӀадув ялат — хӀара гектара тӀера 24 центнер, комсаш — 18,7 центнер, моцерна ги — 1,6 центнер. ХӀаьта республика кхьча боахамаша цу тайпарча лаьтташ тӀера чуэцар шозза дукхагӀа да, комсаш юкъа вай доаккхам — кхозза-диазза дукхагӀа. Тха совхозе гӀулакхаш мишта во хӀана лел, фуд хинар!

Цу хаттарашта совхоза кулгалхошен специалисташен луш дола жоп шиӀ тайпара да. Цар йоах, лаьтташ дика дац вай, уж хӀара шера Ӏа а тӀаьц хин турбаш лелх. Цхьабакъда, керттера бахьан из дац.

ГӀулакхага кӀоарга хьежача гучадоал массе хӀаман бейке бераш специалисташи кулгалхойи болга, цар боахама лерттӀа деза ца дента. ВӀалла ла йиш болаш хӀама дац Ӏалхате дукха рузкъа дӀа а дахийта хьаьхча лаьттан кӀаларча хин системо болх ца бер.

ХӀаьта хиш ца дехкача лаьтташкара боакха хьувкъам бусе а эк доаш, лоха ба. Хьожаргда вай цхьайттанагӀча пятилетка хьалхарча кхаь-диъ шера тха юрта хиннача «Ачелукский» совхозо чуденачунга. Масала, 1980 шера план 15 центнер йолаш хӀара гектара тӀера 6,3 центнер еӀа чуйицар, 1981 шера — 12,8 центнер, 1982 шера — 9,3, 1983 шера — 7,4 центнер. Геттара дика йол ер тха цонашкара цхьан хана хьонхеш хиннар. Кхьметтел, лоалаха ухнача республикашкара е увар тхо долча из нийе. ТӀаккха, тӀехьаьрча шерашка оаха чуйио йол нах цецбаккал кӀезига я. Хьожаргда вай 1983 шу. ПланагӀа хӀара гектара тӀера 20 центнер чуэца езача 5,7 центнер я чуйицар. Хьайбай продукци а дукха йоаких ала йиш йолеш дац тхо.

Тха лаьттaшта юкхе деде Назрановски района боахамий кхаш. Уж шоайла къердаш да ала йиш яц, хӀаьта оаха царчул дукхха а кӀезигагӀа хьувкъам чуэц. Эшаш дар цаӀ мара дац: агротехнически боккъонаша дӀадетхача бесса доаладелга.

Малех цу гӀулакха йол хургдар? Тахан хьангара фу дехаргда, цу хана хинначакулгалхоех юхевиса саг ца хилча? Шин-кхаь шерал дукхагӀа болх бац директорашa, керттерча специалисташa. 1979 шера май бетта «Сельхозпром» тресте чу а йоагӀаш чуоттадаьнна хьайбаш кхоабеш хиннача «Алханчуртский» совхозах кхо боахам бир. «Чеченингушвино» объединенига чу а боагӀаш. ТӀаккха 1984 шера юха кхонкхе боахам вӀашагӀа а тоха, «Алханчуртский» совхоз хьайир. Цу юкъа хӀара боахаме шишша-кхокха директор, керттера специалисташ хувцабелар. Хагучча бесса, боахама проблемаш йовзал хе яьккхаец царех цхьанне а. Ункхера хаттераш отт: «Хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашде могаргдолаш беце, фу де уттаебаьб уж кулгалде? Нагахьа санна, шоай гӀулакх довзаш уж хиннабеле, боатем дегӀабоалабера, эшаш дола гӀомакъостия хӀама дойдец царна!

Хьакимаш хувцалора яхаш, юрт ший проблемашца юсаш я.

ХОЗАШ ма дий, моллагӀча боахама толам, керттерча дакъе, цигача къахьегача наьха бита, вахара, къахьегама хьелаш вӀаштӀехьдахарга хьежжа мера ца хулга. Цудухьа КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленуме боккха теркам тӀаьбехийта дийцар юрташ эрга аьхе тоеарах. Цу дешa массаза а йоакхо эш дикий вай парти а правительство а. Цунна тешал да советски Ӏаьдал эттача шерашка тха юрта хинна хувцамаш а.

Оаха доаккхал ду тхой юрта газ хиларах. Дагадоаргӏа тхона гӀадамаш кхатийкка. ТӀаккхарча хана тхьцига кьалхьой йоккха школа, асфальта никъ биллаб. Бахача наьха кирпишках дам дика цӀенош де. Коа хьайбеш леладу.

ХӀаьта а динза диса, теркам тӀабехийта безаш а дукха да.

Эггара хьалха дувцаргда вай хиз лаьца, хӀана аьлча, из сега са да. ХӀаьта тха юрта эггара йоккхагӀйола проблема я хий ца тоар. Цхьайолча хана бӀарча юрт уж тӀадам а боацаш юс. Ӏуйра дена сарралца хьежа тоаш хул шоашта кӀамилг яккха арабаьннийча шоферашa хин бошка арӀа. Нагахьа санна уж ца боагӀаш бусе, даар кийчде йиш йоацаш бус фусамнанай, хий малийза дус хьай баш.

Из мишта доага хьагучадергде тха юртарча моллагӀча цӀагӀа чувеьнча.

Оаха юкъеш йола тха юрт — Йоккха Ачелике — аллац хий доацача мекка. КӀезиг-дукха а моттигера кулгалхой дӀатохалора юрта я хӀара цӀагӀа в шортта хий хургдар. Цу дешага хьажар дукхаза а дийхад оаха юрта Советагара. «Района кулгалхошкера. Цох хӀама хилац. Цкъа мунъагӀа кхоачадала йиш йолаш деи-хьогӀ уж дехсса хебараш!

Юртара вахара хьалаш тоаделга вай дувца довхие эшаш дукха а да. Эзар совгӀа цӀа долча юрта клуб яц аьлча, теша хала да. Цхьабакъда, из иштта-м да. Дукха кагирхой ба тха юрта. Белхара мукъа баьнча, салоӀача деношка юрта эгӀа-мегӀа вӀашагӀбеттарлу уж. Де кӀамa доацаш бисена царет цхьабоала мелераш мел, гӀар-тата ду. Хьалхьал хьадела нах е болаш, болх беш клуб хилча хургдецар из деррига а.

Массеза эзар цӀа дегӀача вӀаши коттаенна адача кхаь юрта — Йоккхачом ЗӀамигачен Ачелказенашка, Дабин Юрта больница яц. Из тхоне мел чӀоагӀа эш дувца а дезий? Цамогаш хинна бер, воккха саг нийце Малгобеке ух тхо. Иштта цӀи аьлча, сег цамогаш хилча оарц декиха телефон яц кхаь юрта.

Вахара хьелаш тоадаргга хьежжа, юртарча наьха тоаргдолаш бараха, кога гӀирс тӀабуха безам боагӀа. Цудуххье баьнхьа хет тхона юртарча наха бытовой гӀулакхаш делла тоадича. Нийса дац ехе туфлеш тоае, моди еше, лоадам боаца хӀама эшаш хилча райцентре еха везилга. Баьнкха хет тхоай юрта къахьегамкошта бытовой гӀулакхаш дергдолаш комбинат хьейийлеча, белхара чуевача сага лувча бани хилча, шушеш дӀачуийю приемни пункт хьейийллеча.

ЛАКХЕ оаха белгала ма деккхара, дика школа я тха юртера яр. Цхьабакъда, цунна тӀабода никъ во ба. Дийца мара вӀалла а вӀаштӀехьдаьнна доалаш дац гӀаш нах леларгболе юрта наькъилгаш доакмга. Хотта болча везне бераш машинаш лелача боаккхача наькъа тӀе а дакле, школе ух. Из бохаш долаш дукхй хатараш хиннад. ХӀанзачул тӀехьагӀа хургдац а оалалургдац.

Оаха кхетаду, лакхе йийца цхьайоле проблемаш къоастае за а средстваш а эшилга. Цунца цхьана тхона тхоашта дулургдолаш а да цхьадараш. Масала, кхычарьера нах оарцагӀбаха безац тхоне тротуараш а. Юрта Советан боахама кулгалхошен цхьана хьавӀаштӀехьдаькха хиш йолаш гӀулакх да из. Эшар дукха хӀама дац: мегӀ хьа а бена, из Ӏобилле нах вӀашагӀтохар мара. Шозза - кхозза балхий биче чакхдаргдолаш да из. ХӀаьта цу гӀулакха юкъе декъа лоацаргдоацеш, тха юрта сег а хургвац.

Лакхе йийца проблемаш къоастаяра кхы а дукха хӀама де иш яр юртахой новкъостӀалца, хӀаравар дий коа хьожаш санна юкъарча гӀулакха бале кхоачеш валере. Цхьабараш гоареш хакал коанеш а дя, картал арахье долчоа сагота боацаш ба.

Кхуеш боагӀачарна дика кхетам луш гӀулакх хургдар, шашийна яхаш база нах общественни производстване юкъа эзача. Пхи эзар гергга саг вахача тха юртара шин бӀаь гаргга мара вац совхозе болх беш. Божаш моки мелаб рузкъе гулдеш лел. Кхоана йоацаш цӀамв да из.

Бакъаьа дар, КПСС ЦК октябрьски (1984 ш.) Пленумо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдаре тха юрта беррига а нах юкъе эзача, вешта аьлча, йолча таронех дикагӀа пайде ийцаме. ХӀаьта уж кӀезига а яц. Оалангара тоав еза, хиш дехкеш йола системаш. Хьалъе еза кердараш. ЛакхегӀа хилийта беза хиш дехкаш доацача кхошкара чуэца хьувкъам, хьайбашкара йоаккха продукци. Кхычахьера нах хьагӀа а баьха дергдолаш дац оаха дувцар. Юрта сий декхие дезар, из тоав эзар вай воаш да.

И. ГАЗИЕВ — механизатор, юрта Совета депутат, **Х. БАЗИЕВА** — болхло, юрта Совета депутат, **Д. ЧАПАНОВА** — болхло, юрта Совета депутат, **М. ЧЕРГИЗОВ** — механизатор, юрта Совета депутат, **В. ЧЕМХИЛЬГОВ** — слесарь, къахьегама ветеран, **А. ЧЕМХИЛЬГОВ** — шофер, **Р. ГАГИЕВ** — шофер, **М. БАЗИЕВ** — болхло, **У. АУШЕВ** — электрик, **М. МАЛОРОЕВ** — механизатор, кулгаш яздаьд Йоккхеча Ачелике вахача ткъаь сага.

ӀИЛМЕИ ПРОИЗВОДСТВОИ

КУЛГАШЦА БОЛХ БАР А ДА РОБОТИЙ ГӀУЛАКХ

Город Нальчика 35 километр гаьна уллача Аргудан яхача юрта вахаш вола Чим Боэиев, робот цӀенкха а шийна бӀарсанйна йоаццаще, чӀоагӀа раьза ва уж яьнна. Кхаь шийх да волча Чимъ царех цхьанне — Эмма бодам чӀоагӀа тӀабахийтаб машинашта. Цхьабакъда, шоай кхашна болх беш йола техника вӀалла а товлахане йоацаш я аьнна хеталуш я из. Юкъера школа йистеяьнкхача Нальчике дӀа а яха, «Телемеханика» яхача производствени объединене балха яхар из. Ӏа яр кӀаннарча хенара продукци арахецаш йола предприяти, хӀаьта Эмма ший гӀулакхашта раьза а яр. Хьалхарча хана штамповщица яр из. Цхьан тайпара ба штамповщица беш бола болх. Дялла в штампана дӀаиӀалувза деза ленташ. ЦаӀ да балха ди чакхдаллалца деш дар. Цо дагаухийтар цунна, Ӏай яа — бареня яра боалаш кийчбеш, берригa шоай дезал боалашта чура, гешарцаш хьадоахаш балагӀа ха. Воладел хьо из болх шера цкъа а ца беш, бӀарчача шера хӀара денна бе!

Даьна тора, цу балха тӀа йоӀ кӀаьдлуш хилар, цо могадир пункт заводера хьаялар. Амма цкъа, ше дӀайла уххача бесса, кӀира чакхдоаллаше цӀа а ена, Эммас аьлар дайгей наьнагеи, заводерча переквалификаце курсашка яхай ше. ХӀана аьлча хӀанз йолаш йолча штамповочни станокашта метта кердаяраш оттаю аьнна. Кастта роботизированни участка оператор хилар Эммех. ЙоӀ цӀа массаза я тер-каддора дас, ше бeча керда-ча балха из раьза хилари хьалха сана из кӀаьдлуш ца хилара.

Бакъда, цхьа ха яьлча хетадала доладелар Эммайна хьалха ше чӀоагӀа къа хьийге доаккхаш хиина ахче, хӀанз шийна доацача гӀулакха телаш да аьнна.

— Роботаша болх миштта бу ше аттагӀа да, ма довждечул, — аьлар цо цкъа ше морча нерсечунга, цеха начальника заместителга Шилов Мухьамадага.

Тиъа шоллагӀа шу да Шилов «Телемеханика» яхача производствени объединене болх беш вола. Цо йистеяьккхар Нальчикерча Черси - Балкхарой Пачхьалкхен университета инженерно - технически факультет, тӀаккха цунах хилар серригача Ӏилма - технически прогресс а къаьстта роботизаци вӀаштӀехьйоаккхар.

Шиловна во йоваш ший цехе меттел, ихыча цехашка а болх беш йола эггара кердагӀйола автоматически техника. Цехашка хьежаш лелаш, дукха ха яьккхар оаха «дийтт кулг долча» роботех цхьаннена юхе. Радиоэлементаш монтажа кийчъеш яр ха агрегат. Элементий шин мутӀара ворхӀ операци ю цо цкъа еш — теп. формирования ю. Соттаю Ӏочуйоахи уж гӀаьли даккха лоалада олова чу а долаш йолча ваннична чу. Цул «дийтте а кулг» — механически хӀама хьалувцаргаш мара деце а.

— Тхона доккха совгӀат да роботаш, — йоах Апохов Анатоле, «Телемеханика» объединене генеральни директора. — Тха продукци тӀа-тӀа дукхагӀа эш вай мехна а доазол дехьа а. ДукхагӀа арахеца еле из. Цхьабакъда, из де деза оаха болхлой хӀанз болаш барел сов а ца боахаш. Ӏалаьмате чехка дегӀайоагӀаш латтача республике хӀана тоъаш бац уж. Де дезар цаӀ да — автоматизаци роботизаци.

Объединене арахецача телемеханически комплексашен устройстваця таро хулийт металлургически химически комбинаташка, шахташка, доккхийча кемашка, мехкадаьтта а газовни а проводашка, ирригационни энергетически системашка, хий лорадеча комплексашка, жилищно - коммунальни боахамашка деш долча доала автоматизаци е.

— Шоана бӀаргабанра штамповщицаша баь болх — йоах завода профкома председатела Кардонова Людмилас. — БӀарча смена чакхъяллалца цхьан тайпара, механизма хьасане лел цар кулгеш. Бахьан доецаш дац дукхьал цхьанкха квалификаци йоаца керда баьхка нах мара цу балха боахаш а ца хилар, хӀаьта уж а шоай аьттув ма баьллинге кхыча балхаш тӀа ухаш а хилар. Цхьав хана аз а баьб из болх. Цу тайпара бола дего тӀаэцаш боаца, къахьегам шоашта дӀатӀаийца Ӏаш роботаш. Юкъера образоваен а йолаш бола нах ба тха болхлой. Кердача техникаца безам болаш ба школе дешаш хиннача хана дева. Цудухьа роботаш лькхача раьза хилар болхлой.

Да тӀехьа шерлуш йоагӀа тха производство, цудухьа хӀара саг, къаьстта тха гӀулакх довзашвар, эшаш ва тхона, — дӀахо дувц завкома председатела. — Технологически процессашта е вспомогательни операцешта автоматизаци еш, из болх беш хиннача болхлоех Ӏома а беш, е роботокомплексий операторащ бу завода администраце е керда хьаеча участкашка болх бе дӀахьежабу. Алапеш хьалха цхьаш хиннача боараме дус е лакхдалу, амма цхьанкха дика а лох дала йиш яц.

Объединене керттерча завода духь-духьача цехашка уттаю хӀанз укх сахьате робототехника. Басар хьехача участке, масала, 72 программа кхоачашъйолуш йола роботаш уттаю. Из сага унахцӀенонна зенна йола производство я, хьалха маскаш а ехке бора болх уккала къахьегаш хиннача кхалнаха. Воах робототомплексо трансформаторин аьшкаца кхоачашъю хувцалуш йоаца а сага унахцӀенонна де ца деш боаца а операци. Роботаш уттаю сов зӀамигача оатхилгашка беш хилaрагӀа бӀаргашта новкъа хинна болх баьча моттигашка а...

Эггара йоккхагӀа эффект лу цар группаех пайда ийбеш хилча. Ер и, масала, хьожаш цайна йоваш йола дукха зз йоацаш штамповщица хиина. Эмма йола роботизированни участок. Тайп - тайпарча цӀе робото на сопаш дӀател сборочни цеха эшаш йола дукхха оатхалаш. «Цхьа кулг долча» царех цхьанне хьаю «ленестох» аьнна лирически цӀи тилла. Йола оатхалаш. Цо дагаухийт цӀаккха а кӀаьдлуш воаца фехтовальщик — тур Ӏотташ санна хьалхашка дӀатӀаккхосалу. ТӀаккха юха тӀехьашка йоагӀа, оагӀора ласт, цӀаькха а Ӏотт, юха тӀехьашка йоагӀа. ТӀехьашкаьлча хьаэ цо кассета чуула заготовка, из хир доаккхаш йолча медчина кӀал оттаю, тӀаккха кийча оатхал контейнер чу дӀачухоос, керда заготовка хьаэц... Сеца бакъда, роботаша нах роботий ден тӀа кхачийташ.

— Тха дазъе хӀанз а дукха да кулгашца де дезаш дола балхаш, уж автоматашта тӀадаккха лерӀ оаха. — йоах шин шу хьалха завода хьаьйча роботизаце отдела заведующе Волосин Яковa. Роботашта кӀа аргӀанара порця кийчъеш да тхо хӀанз укх сахьате: йоккха габарит йолча оатхалашта штамповка яр. ДӀахо йодача хана роботизаци еггьа къаьст - къаьстача балха моттигашта а ца еш, ешшехьа участкашта, кхьметтел бӀарчача цеха — комплекстовочнигоа.

Керттерчуа совгӀа Нартка яхача лоалахарча городера цхьаькха заводи лаьрхӀа йола конструкторски бюрои чубоагӀаш йола «Телемеханика» яха объединени чубода СССР приборостроение, автоматизаце средствай, управлене системай Министерствана. Из Министерство и отта а яь ший предприятешка 1982—1986 шерашта йола производствана роботизаци яра комплексни программа чакхйоахар. Цу программагӀа 30 эзар робото шоашта дӀатӀаацаргба лаьрхӀача курсашка квалификаци лакхъеш болча 45 эзар болхлочо кулгашца баь болх.

Юрий ЗЕНЮК,
АПН корреспондент.

Шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьй Нохч - ГӀалгӀай респотребсоюза производственни комбината болхлоша. Цу яхье хьалхалаттачарех цаӀ я бригадир, коммунистически къахьегама ударник Хомбахмадова Совдат. Цхьайтта шу дизад из укхаза къахьегаш йола.

ХӀара сменагӀа нормаш 130 процент кхоачашъеш хьайсагӀа из.

СУРТ ТӀА: бригадир С. Хомбахмадова.

Н. ПЛИЕВА сурт.

Цементировочни агрегаташтен насосаштен лаьрхIа сатхалаш хьаеча кердача хьисапе болх беча станокаш тIа къахьегаш я Грознерча «Красный молот» яхача заводе шоллагIча цехера Третьяков Вячеслава кулгалду бригада.

Из тайпа бехктонхама дехкар цу бригадана хьалхацика оттадар а цунах кулгалхой тешам болар да. Бригаде къахьегаш мел во ла саг лакхара квалификаци йола болхло ва.

Шийна хьалхашка латтача дехкарах дика лоархIаеш йолга хьагойтад бригадо. Кердача хьисапе болх беча станокаш тIа къахьегама овсарле шозза гаргга лакхагIа я. Дийнахьара норма 150 процент чухьанахьа йоацаш кхоачашъю хIаране. ХIаьта цар хьаеш йолча сатхалий дикал а массехказа лакхьенай.

СУРТА ТIА: бригадир В. Третьякови оператор А. Темиралиеви, (аьрдехьара аьттехьа) кийчача продукцига хьожаш боахк.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ВАХАРА ХЬИСАП—СОВЕТСКИ

БАРТИ ЦХЬОАГIОИ ХИЛЧА

1975 шера дар из. Томски областера ГIуларе баха хьабаьхар Мовсаровгlар дезаш.

ХIаьта а, цIенцас дуццарах мара бовзацар Ларисайна нохчий къама обычеши традицеши. Цудухьа наг-нагахьа шекьаелар сибирячка: «моггаргий-те сона маьрцIаьнца таргьала, царна санадийта?»

Бакъда, деррига дукха а дикагIа хилар. Гаргарча наха дунхаеллар сабаре, безаме йола шоай цус.

— Укхаза се хьалхийча санна хьамсара хет сона ГIуларе. Юртарча школе дешаш а хинад тха бераш, юкхьанцарча классай завуч а йолаш, школе болх беш хинай со се а, маршофер ва. ХIаьта, юртсовета депутаталла а херка, исполкома секретаралла хьожаьчул тIехьагIа кхы а цирдехьар се юртахошцара бувзамаш.

Дане а вах тIаьца кийча ба Мовсаровгlар. Шоана а кIиран а деношка хьачуух царцига юртахой шоай баха кодабе, гIо деха. Хов царна: шоай хьаштацика хьажа фусамдай кийча болга. ХIаьта дукхагIйолча хана Лариса Николаевна шийгара гIо веларга а ца хьежаш оарцагIвовл наха.

Ха яхача цхьан йоккхача сага шийна пенси тIаьхета дезилга хоаш а дацар. Лариса Николаевнас гIо дир пенсионерхана.

Е хьаьнаргда вай юрта вийсденна цхьаькта кхьа хIама. Корта бохабу малараша тIехьабаьнна лелараща къовсам лоаттабара юртсовета исполкоме йолча комиссе учете латташ вар ГIуларе вахаш вола Ахмадов Шамсудин. ЦIа дназа дезал болча цо, ше фу леладу ца ховча воалаш малараш а мелаш, еташ хинай ший сесага, Iазал лоаттадаьд бераша. Атта хилацар Ларисa Николаевнай-на Шамсудин нийсача новкъа ваккха.

Нахаца болх бе геттара хала да. Из дика хов юртсовета депутата Л. Мовсаровайна. ХIаьна а нийслу наг-нагахьа ше фу дергда цa ховш из юсаш йола моттиг. Из нийсъелча хьехарца а дIайхача дешаца а ший сесага оагIув хьаллоац ТIахIира.

Кинижашкара а доацаш, шоай даьи наьнеи вахарах, Iомаю бераша социалистически нравственноста принципаш. Наьха сий дир, боккхагIбараш лархIар, шоайла зIамагIбарий йоакхо яр — из да, дувца а ца эшаш, цар къоабалдер. Знанешта моттa тIаьхе, уж хIоаргагIа Iомае гIерташ ва Мовсаровгlар дезайра хIаравар. Из дика оазал царна хьийхар педагогически образовани йола нана хинна ца Iеш, цар да ТIахIир а ва. Серноводски юртбоалама техникуме заочни отделене дийшад цо ше а.

Хетадала тарлу, сел дукха общественни дехкараш кхоачашдеча Лариса Николаевнайна ший бераша хьажа мула ха дийта кораю-теш, аьнна. Бакъда, цунна шийнаьи кхьча тайпара хет.

— Тха бераш цIакхха а дийгнадац тIахьожам боацаш, — яхаш дуьйц цо. — Сабрийна дезал цIагIа хьагулбелча хIаране дувц тхона, даьнеи наьнеи, шоаш дийнахьа даьхох.

ТIехдина дийша 1980 шера чакхъьенхар воккхагIволча воIа Романа 10 класс, цул тIехьагIа цIе диплом а эцаш, — № 3 йола СГПТУ. Советски Эскаре гIуллакх даь а вьнна ше цIавоаттIаше «Красный молот» заводе слесаралла - монтажникалла балха отт. ХIанз Грознески мехкдаьтта института заочни отделене студент ва из.

ТIехдина школа чакхъьенхар йоIо Ларисас а. ХIанз медучилища 4-ча курсе дешаш я я. Шоай боккхагIбаращка хьежжа знанешта тIакхувш ба 8-ча классе дешаш йолча Мариннаи пхелагIча классе дешархо Руслани.

А. КРУТИКОВ, журналист.

Приписка ш— доккха зулам

Паччахьалкхенотчеташтаприпискашяро,планашкхоачашъярах,хоццисхьаэкхьчабессахарцхоамберодокхазетохмехкахалкъабоахама.

Цул совгIа припискаш яро, кхьча тайпара отчет телхаяро новкъостал ду кулгаца цIена боалача наха социалистически доалахье лечкъае, ахчан совгIатий хьисапе бокъо йоацаш ахчаш ийде, кхьча тайпара зуламаш де. «Припискаш ярах а план кхоачашъярах йола отчет кхьча тайпара телхаярах а бехктокхаме оаш» ше къаьстта Укх тIайнад СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, хIаьта РСФСР Уголовни кодекса юкъейоалайй приписка ярах кхаьшерига кхоечаш чувалла суд е бокъо луш йола статья.

Приписка ярех кхьча тайпара пачхьалкхен отчет телхаяреи бахьанаш тайп-тайпара хала йиш я. Цхьаболча кулгалхоша из ду социалистически яхье хьалхара моттиг яккхара. КIезига нийслац гIулакка тIа лакхвалара, хьакхам белалийтара, саг ше принципиальни ца хиларах припискаш ерь моттигаш а. МоллагIча бахьанех хилча а пачхьалкхе Iехаелга хул припискаш ярах.

Ца доагIа аьлча, ахчан совгIаташ эцара припискаш ец моттигаш а кIезига хилац. Из лаьрхIа яь припискаш юкъ цхьаькха зуламга йоал — социалистически доалахье лечкъаярга.

Иштта нийсденнад «Севкавнефтепромстройнов» т а ш Грознерча тIишлон - монтажни участке. Цу участкиа начальника В. Д. Малышева, йоккхагIйолча экономиста В. В. Кулагинас, кхьчар дукхача хана деза хьа припискаш яьй, 100 эзар совгIа сома мехьа ца дань балхаш дIа а яздеш. Приписканй новкъосталца кхоачашъяьй пар гIишлеш хьалъяра план. Цул совгIа пачхьалкхен руакъа а лечкъадаьд.

План кхоачашъярах отчет луш припискаш ярах, пачхьалкхен руакъа лечкъадарах В. Д. Малышева дIаъшун В. В. Куласинана кхо шун чубахка хапаш техай халкъа судо. Иштта судаш яьй царна бувзабенна хинача кхьболча наха а.

Нагахьа санна пачхьалкхен план кхоачашъярах, отчет луш припискаш яьлга гучадаьлча, предприятей, учреждеией, организацей кулгалхошта, керттерча бухгалтерашта, плановии а финансови а отделий начальникашта бокъо йоацаш дIаденна ахчан совгIаташ царгара юха хьадоах. Иштта юха хьадоакх приписка яра бехке болча кхьча бехктокхамеча болхлошта денна ахчан совгIат а. Из чакхдоакх цу гIулакха бехке бараш уголовни, партийни, дисциплинарни бехктокхаме оаерга ца хьожаш. КПСС ЦК-и СССР Министрий Советен социат ба цу хьакъехьа.

«Социалистически доалахье лораялга чIоагIдара, къоалаш дарен боахама во доал дарен бахьанаш а хьалаю а дIадахара зе дезарий» хьакъехьарча СССР Министрий Совета соцамга хьежжа, припискаш яра а отчет толдаяра а бехке бола предприятей, организацей кулгалхойи кхьболча бехктокхаме болхлойи цхьан шерага кхаччалца йолча хана массе а тайпара ахчан совгIаташ ца луш бут, нагахьа санна царна карагIдаьннараш кхы дирагIча бехктокхаме оаш безаш деце.

РСФСР УК 152-1 статьях уголовни бехктокхаме оа планаш кхоачашъярах нийса отчет хлар тIалонадаь бола болхлой (предприяте, учреждене, организаце кулгалхо, керттера (воккхагIвола) бухгалтер) е цар декхараш кхоачашдераш.

ТIехьагIа пачхьалкхен отчета юкъедаха дезаш дола балхаш юкхьанцарча учета документаш тIа шоашта хоццисхьа дIаяздаьи. ХIаьта иштта отчета уж юкъедихьал бола болхлой зулама доакъашхой лоархI, шоай балха декхарех пачхьалкхен отчета бехктокхаме уж беце а, нагахьа санна цу гIулакха бехктокхаме барашца бартабаха цар из даьдале.

Припискаш ярца, кхьча тайпара план кхоачашъярах йола отчет толхаярца, тIехьагIа бокъо йоацa документаш оттадаь рузкъа шийе кхьча вахьа доалахьа дерзадар шин тайпара зулам лоархI — припискаш а социалистически доалахье лечкъаяр а.

Доаца сий дакха, ца доагIа ахчан совгIаташ эца гIертаро кхоачабир суде Гудермесерча кирпичаш еча завода директор Ш. Я. Хадзимурадов, экономист Н. Н. Термулаев, йоккхагIйола бухгалтер А. А. Левая, кхьбараш. Цар припискаш яьй кирпичаш арахецарах йолча отчеташ тIа, пачхьалкхен рузкъа лечкъадаьд, шоай балхах пайда а эцаш кхьдола зуламаш даьд.

Царна а заводе леладаьча харцахьарча гIулакхашта бехке волча кхы итт сага а тайп-тайпара хапаш тоха суд яьй Гудермеса городской халкъа судо.

Приписканца планаш кхоачашъяра никъ, пачхьалкхена духьалара, вай социалистически вахаре хила бокъо йоаца, зуламе никъ ба. Вай массане юкъара дехкар да цу харц наькъа тIа цхьаккха советски саг варгвоацаш гIулакх вIаштIехьдаккха. Еррига общественноста новкъостала мара кхоачашдулургдац из дехкар.

Укхаза дукхахдар де нийш я халкъа тIахьожама группай, постий. Коллективашка къахьегаш болча халкъа тIахьожамхошта дикагIа бIаргагу балха тIа нийса доацар, харцахьардар. Кулгалхоша бокъонах доацаш леладер.

У. ЧЕРВИЖЕВ, НГIАССР прокуратура следственни управлене прокурор, юстице зIамагIйола советник.

БОАХАМА СИЙ ЮХАМЕТТАОТТАДЕ

«Чечениигушвино» объединене дукхача хана дензина боахам лоархIаш яр Шелковской района «Вурунный» яха совхоз. Цул болхлошеи специалисташеи комсаш лелаярий опыт Iомае дукха нах ухар цига кхьча боахамашкара. Цхьабакъда, тIехьарча шин шера гIулакхаш телхар. Масала, 1981 шера 1 миллиони 523 эзар сом маьха продукци яькха хиннаяла, 1983 шера 781 эзар сом маьха мара йоакхкхаялензар. Цу юкъа дикна лохьялар къахьегама овсарле а. Нагахьа санна 1981 шера цхьан сага лаьрхIа 4336 сом маьха продукци арахийца яле. 1983 шера 3370 сом маьха мара хилензар.

Продукци яккхара дукха материальни средствашь дIаахийтар бахьан долаш алапе фондаш къахьегама овсарлел дукха сихагIа дегIаухача [illegible] боахам. Совхозе болх беча хIара сага планал дукхагIа 158 сом алапи дала дийзар 1983 шера, къахьегама овсарле дийрхIачул 11 процент лохъенна йоллаше.

Планово - экономически отдело, бухгалтерски служба во болх бер, кулгалхоцеи специалистащеи производство дехье ксала тIахьожам лоаттабар бахьан долаш пятилетка шоллагIчеи кхоалагIчеи шерашка миллион сом совгIа зе хилар совхоза.

Уж гIалаташ нийсдалийтарах КПСС Шелковской райкома бюрос шу долалуш партийни а дисциплинарни а таIазар дир совхоза дукхагIболча кулгалхошта. Масала, припискаш еш, даннеш хувцаш во болх барах боахама керттерча бухгалтера Пашкинайна партини учетни карточка тIа а яздеш дыговор елар. ХIаьта совхоза кулгалхой декхарийла бир: хьалха хинна гIалаташ дIадахара оттаь мероприятеш мело а ца еш кхоачашъе, боахама - финансови балха тIеххьара хьахиначуига хьежжа кулгалхошеи специалисташеи алапеш таллилга юкъедоаладе, производства подразделенешка коллективни подрядагIа болх белга вIаштIехьдаккха.

Уж указанеш кхоачашъеш цхьацца толамеш даьхар совхозе. ДикагIа дир комсий беппамашка бIаьстеи балхаш, тоелар исполнительски дисциплина, айелар къахьегама овсарле. Цу гIулакхана йоккхаьостал дир пачхьалкхенга комсаш йохкара - план кхоачашъе а хьайбаш Iаттара дехара кхоачам боллаш доахьар кийчле а.

Цунца цхьана, раьза бец районе «Чечениигушвино» объединене кулгалхошта а специалисташта а. Эсала бувзам лоаттабу цар района партийни а советски а органашца, дагабуалац районе шоаш де лерхIачох.

1982—83 шерашка «Вурунный» совхоза миллион сом совгIа хинна зе фу бахьан долаш хиннад хоадамболлаш къоастаданза да объединене хIанз а. ХIаьта из кхоачашбоацар нийсденнад кхыгIа моттигашка дIайогIа комсий гаьнаш кхев совхоза план хьа а луш. Уж малагIча боахамашка йохка еза белгалдоаккхаш хиннедоацандаь. Из бахьан долаш хьалкхееш хиннача комсий гаьнех дукхагIьараш маьхала ца йоалаш боахаме юсар. Цигара хьахиннa зе а да из. Иштта из доллаше а укх шера юха а комсий гаьнаш кхеяра план елар совхоза, мичахьа дIайогIа еза къоаста а ца деш. Цудухьа укх шера а ах миллион сом гаргга зе хила мегаш да цу боахама. Цу гIулакхаца хьахьонх объединене викалашa планагIа еш йола боахама финансови ревизеш дукхагIйолча хана долаш дола сурт ма дарра хьа а ца хьокхаш елга.

М. ТКАЧЕНКО.

Доазол дехьара

Советски Союзо экономически технически новкъостал а деш Кубе хьаьй текстильни промышленность йоккхий производственни мощностaш. Цу дакъе цхьана леладеча советско - кубински гIулакхий объектех ца! — «Баланс» яха боамби хьувна фабрика хьалхьаь йоалаш латт хIанз. Еррига мощносташ болх бе йолаяйтачул тIехьагIа шера хIехдоаша продукце 15 эзар тонн арахецарга предприяте.

СУРТА ТIА: кердача цех.

Г. НАДЕЖДИНА сурт. ТАСС фотохроника.

ШИ ДУНЕ—ШИ ИНТЕГРАЦИ

ХIанз укх сахьате йоцаш лоархIаш я дунен тIа 170 гаргга пачхьалкхе. Шерагара шерага интенсивнагIа а гоаш дукхагIа долаш а хул царна юкъера экономически бувзамаш, из дувзаденна да наьха лоIаме доацаш лелача боахама вахара интернационализаци еча законаца. Дунен халкъашна цхьана леладеча экономически гIулакхий лоархIаме лостам хинна дIавтийд интеграционни процессаш дегIаахар. Практикo хьахьонх цар керттера лостам, харектер, социальни дакъе хьахулаяндараш бух соццаш цу е вокха пачхьалкхенций общественно - политически строе къастадеш хилар.

Хетаргахьа, эттара къаьгагIа из бакъ деш дола хIама да 10 социалистически мохк чубоагIача ВIашт Экономически гIо дара Совето беш бола болхи итт капиталистически мехко дакъа лоацача европейски «Юкъарча рынко» бу болхи.

ВIашт Экономически гIо дара Совет — из цо беча балхо кхоалагIча мехкий хьаштаешта новкъарло еш йоаца, хьейийллача кепара йола дунен халкъашта юкъера экономически организаци. Совето де дезар да, экономически дегIаахара къамий планаш кхоачашъяра социалистически мехкаша тIаухийтача низашта координаци яр, пачхьалкхенашта юкъера специализаци кооперированни дегIайоалаяр, цар производственни Iилма-технически потенциалаш доккхий халкъабоахама декхараш кхоачашдара вIашагIтохар. Социалистически мехкий интеграционни гIулакхаша бух соццаш де лерхIар да, цига бахача наьха вахара материальни культурни боарам лакхбар.

СЭВ чудоагIача мехкий интеграционни процессаш чакхъяхара керттера метод я къамий халкъабоахама планашта координаци яр. Бокха лоархIам болаш да иштта цхьана низаш тIа а ухийташ боахама объекташ хьалтlар, производство дегIакхуялари кооперированни яри, Iилма культуран дакъе цхьана гIулакхаш леладар, иштта кхьдараш чу а лоацаш, массане а могаш йола дукха оагIош йолча интеграционни гIулакхий юкъара план (СПМИМ) оттаяр.

Духхьал тIеххьарча шерашка болх бе йолайийтай «Союз» яха газопровод. Киембаевски асбестови комбинат, Усть-Илимски целлюлозан завод, кхьйола предприятеш санна йола йоккхий цхьана хьалхьаь объекташ. Толамца болх беш да 750 киловатт напряжени йола Винница-Альбертирша (ВНР) электропередача лини, кхоачашъеш латт СЭВ чудоагIача мехкаша цхьана оттаь атомни энергетика дегIайоалаяра программа.

Карарча шера июнь бетта хиннача СЭВ чудоагIача мехкий лакхерча боарамерча Экономически совещане качественно керда гIа бьккхаб интеграционни дакъе цхьана гIулакхаш леладелга дегIадоаладеча. ЛерхIаш да, халкъабоахама планашта (2—3 пятилетка чулоацача юкъа) координаци яра балха горизонташ хадага деззача шеръе а, хIаьта иштта социалистически мехкий боахама механизмай структураш дIахо вIашагIгарга оза а.

Социалистически пачхьалкхенаша экономически а Iилма-технически а дакъе цхьана леладу гIулакхаш [illegible]

лархIара, шинна а дакъа пайдана хилара, новкъосталла санна вIашагI гIо дара кIийлен тIа. СЭВ член болча хIара мехка, цун территори йоккха-зIамига хилар, цига баха нах дукха-кIезига хилар ца лоархIаш, цхьа голос я Совета органашка. Нагахьа санна моллагIа мохк дунен оттадаьча дешаца хьашт доацаш бале, кхьча пачхьалкхенаша цу деша хьакъехьа тIайийца решени цу мехко кхоачашъе езаш яц.

Геттара кхьча тайпарча кIийлен тIа дегIаух капиталистически интеграци. Европейски экономически сообщества УставагIа, масала, цун доакъошхоша де лерхIаш дола керттера хIама да, цун гома чу болхлой низен товарий паргIата лела, капиталий мехкара мехка аха йиш хургйола таможенни союз хьаяр. ЕЭС цхьайола органаш, эттара хьалха ЕЭС Комиссеи, къамашта доал дара дакъе къаьстта бокъонаш йолаш я, цар бокъо я дукхача доакъошка къаьст-къаьстача мехкий правительствашта хьалхара централизованни решенеш тIайийе, из бокъо чIоагIъяьй, къоастадаь аьлча. Римски договора 157-ча статья тIа «Юкъерча рынка» чудоагIача мехкий бокъонаш цхьатарра яц. Иштта, министрий совете Англе, ФРГ, Франце, Итале викалий 10 голос я, Бельге, Голланде, Греце — 5, Ирланде, Дане — 3, Люксембурга — 2 голос.

Практика хьахьонх, цу тайпарча гIулакхо къаьст-къаьстача мехкашта юкъера вIашдуьхьаленаш иръеш хилар. Финансовни юртабоахамен кегараша, «трескорицы» «чхьагIарен» тIемийна цхьана хIанз а хьалда цхьан кога тIа яьккха яц «Юкъарча рынко» — Сообщества бюджете Англе хьош йола взнос кIезигъяра проблема, ца бахьан долаш ЕЭС массехк шера финансови дакъе хIаланьхилара кхерам тIалатташе. Бахьан доацаш дацар ФРГ канцлер хиннача Гельмут Шмидта «Сообществе кхоачам боллаш солидарность ца хилара а ЕЭС партнерашта юкъе дукхагIа лелаш дараш шо-шоай эгоистически хьаштаи хилара а» мукъарло дар.

Бакъда, вIашт лелаеча торгoвле, капитален болхлой низен мехкара мехка ахара дакъера бaрьераш лохъяро новкъостал даьд пачхьалкхенашта юкъерча производства специализаци кооперировани чIоагIъе, цу дакъе хIанзарча СЭВ пачхьалкхенех хьалха латт малхбузенаевропейски мехкаш. Цхьабакъда цунах хулаш йола еррига гIойле бух соццача кхьча «Юкъарча рынко» деш дола деррига интеграционни гIулакхаш цар хьашташ кхоачашдара тIадерзадан дукха йоккхий малхбузенаевропейски мехкий юртабоахама корпорацаштеи доккхийча фермерски боахамаштеи чIоагIа гIойле йолаш я ЕЭС бюджета доккха дакъа дIадодаш йола чурча рынко кхачан маьхаш лакха лоаттадара система. Амма Iалаьмате вочча оагIора Iаткъаш я цу тайпара йола политика доходаш духхьал дIадахача шера 10 процент лохъенача кагийчей юкъерчей ахархой боахамий хьала. Кхачан продуктий маьхаш искусственно лакхдар иштта чIоагIа Iаткъаш да дунен рынкерча цар маьхел 4,5—4-за лакхагIа бола мах а телаш уж ийдеча мугIарерча потребителашта.

Дукхача малхбоалехьарча публикацеш тIа кхувлаш я капиталистически интеграце социалистическичо дечул доккхагIа новкъостал дола лакхача экономически эффективностата кхача ялаш йола тезис. Цхьабаьца, ца хIама харц хилар хьагойт бокъонца йолча факташа.

1951 шерагара 1982 шерага кхаччалца йолча хана, масала, къаман доход дегIаахара темпаш дегIадаьхача капиталистически мехкашкачул 2,8-за сихагIа лийннай социалистически мехкашка, цу дакъе промышленни продукце яраш — 4,2-за, юрта боахама продукце — 1,5-за. 1950 шера СЭВ пачхьалкхений хинна индустриальни потенциал яр массехк шу даьлча «Юкъара рынко» хьаьча малхбузенаевропейски мехкийчох 69 процентага кхоачаш. ХIаьта тахан ЕЭС чул дукхагIа арахец СЭВ мехкаша электроэнерги — 1,3-за, кIор — 3-за, болат — 1,5-за, цемент — 1,4-за, тхан кIадаш — 1,3 - за.

Капиталистически пачхьалкхенашкачул лакхагIа я СЭВ пачхьалкхенашка вахара боарам дегIаахара темпаш а. Иштта, сага сих лаьрхIача 4,4-за дегIаенай Советски Союзеи СЭВ чудоагIача европейски мехкашкеи 1951—1980 шерашка потребление фонд. Из юкъ чулоацача ханара уж санна дола хьокхамаш лакхденнад Англе — 1,8-за, Франце — 3-за (1979), Итале — 3,2-за, ФРГ — 2,5-за, США — 1,8-за.

ЧоалханегIа латт гIулакх массехк хьокхама социалистически мехкаш хIанзарчоа капиталистически державел тIехьдусача производства эффективностен диналей дакъе. Из ситуаци хувца лаьрхIа я хIанз йолаенна СЭВ мехкий халкъабоахамий комплексаш хьалха латтача экономически рубежашка кхоачаяра йола переориентаци. Духхьашха цунах хьахиннараш гуш да. Иштта, 1984 шера хьалхарча ялх бетта къахьегама овсарле дегIаахара темпаш шозза лакхагIа яр СССР 1982 шера цу юкъа хиннарел. ГДР 7,4 процент дегIаенай укх шера хьалхарча ворхI бетта къахьегама овсарле дIадахача шера цу юкъана нийсдича. Социалистически мехкашка производства эффективностий дикали лакхъяра новкъостал дергда из оттаярах йола решени СЭВ мехкий лакхерча боарамерча Экономически совещане тIайийца йола 15—20 шера лаьрхIа Iилма-техникин прогресса на оттаза йола Комплексни программа кхочушъяран. Социалистически интеграце хьалашка толаме къестаю дукх-дукхьача мехкий экономически дегIаахара боарамаш вIашт нийсдара проблема. Практически дIадаьккхад, масала, СЭВ гIоллерча европейски партнерал тIехьадисар башха дукха ха йоацаш а тIехьа империалистически державай аграрно бедела придаткаш хиннача Болгареи Румынеи. Промышленни продукце деррига боарама юкъе металлообработкеи машиностроенеи доаца дакъа лакхденнад 50-ча шерашка хиннача 9—13 процентагара хIанзарча 30—50 процентага кхоачаш. Из да башха совгIа-эшашагIа доацаш лакха дегIадаьхкача социалистически мехкий (СССР, ГДР, ЧССР) боараме. Цу гIулакха кIезига новкъостал хиннадац халкъабоахама комплекса деррига доакъошка кхоачаш хиннача индустри лакха йолча социалистически пачхьалкхенаша шерра а йоаццата бола пайда ца лерхIаш а даьча гIоних. Иштта, СССР новкъосталагIа хьалача объекташа лу Болгаре промышленни продукцех кхо дакъа дича ши дакъа, хIаьта СЭВ гома чу цунна специализаци яра йола кIийле а хинна дIа а эттай уж.

Геттара кхьча тайпара да кIезигагIа дегIадаьхкача мехкий хьал Европейски экономически сообществе. Сообщества член йолча кхаь шера, масала, Грецега кхаьчад цунгара 1,1 миллиард доллар. ХIаьта хьалаш вийсхо йоацаш а гIойленна доацаш а хилар бахьан долаш ЕЭС дакъа лацарагIа Грецена хинна зе 3,8 миллиард доллара боарам да. «Тхоаз хиннай доккхийча мехкашта йола товараш дохкара рынок», — аьннад греческий премьер-министра А. Папандреу.

СЭВ мехкаш дилла а хиннад хIанз а да дегIаьхкача капиталистически пачхьалкхенашцеи цар экономически организацешцеи цу дакъе ЕЭС а. шинна а оагIонна пайдана хургдолча тайпара цхьана гIулакхаш леладе гIерташ, общественно-политически системаш цхьатарра йоацаше. ГIулакх иштта хилар цIагкха а бакъдир цхи экономически организацена юкъе йоаргIаш йола соглашени ярах долш дош оттадаьча лакхеча боарамерча СЭВ Экономически совещане. Цу тайпарча соглашене, шеко яц, новкъостал дергдар тайп-тайпара социальни строй йолча пачхьалкхенашта цхьана леладу торгово-экономически гIулакхаш дIахо дегIадоаладе, доаттIаш йола гIо дергдар вай планета тIара политически атмосфера тоае.

Инесса ФРАНЦЕВА, экономически Iилманий кандидат (АПН).

УНАХЦIЕНОН СЛУЖБА

«ЭГЛЕ» ЯХА КОЛХОЗИЙ ЮКЪАРА САНАТОРИЙ

Цаьха уйлаш тоаю, сатеду, хIаьта долча, дарба ду дийкна хьуна юкъе хьаьтьаь а колхозий чотах лелаеш я йола «Эгле» яха санаторий уллача Литаерча Двусинникай салача курорта йистошкарча Iалаьмате хоазача Iазамо. Дукхалга - кIезнилга диллача шоаш телача взносашка хьежжа бола шоай балхахой бетт-бетта унахцIено тоае санаторе аьийта йиш я боахамий.

— Из хIама теркал а деш, эттара хьалха юрташка бахача наха хулаш йолча лазарашка дарба де лаьрхIа я «Эгле» оалаш санатори, — йоах керттерча лоро Йонас Вальскиса. — Хьожаш волча лера направленех хьаенача хIара сага деррига де дезаш дола токхамаш ду оаха: дега-сосудистий системана, са доаххача органашта, бина кхача чаккбоахача тракта, перифериччески нервни системана в. кх. дI. Клинически биохимически лабораторешка еча анализаша гIо ду лазарашта диагноз оттае, цар форма, лазара динамика йовза, гуча даьннача лазарца лоаттабе безача къоасама лостам къоастабе.

Санаторе дарбан бала таро хулийт салоIаш барий унахцIено хоттан хинеи процедурай, дарбан бацций, медикаментий, физиотерапевтически методий гIонца чIоагIъе. Сердалон, ультразвукий гIонца дарбан курс чакхдаккхара эша геттара духь-духьа электроаппаратура я тха. Бола беш я сочнеи Iаьара банин.

Санаторе еш я пациентий рефлексотерапе, акупунктура, музыкотерапе, психопрофилактика и. кх. дI. курсаш чакхъяха. Шерра а эффективность Iалаьмате лакха йолаш а пайда ийбу гимнастиках, бассейне наьк дарах, хьуна гIа лаьрхIа юийдаьча наькъа таккаламашка лоралда могадеча боараме леларах. ТIа (бIарчча шера болх бу санаторе) геттара раьза а болаш хехк тха пациенташа когсоалозаш, лыжаш.

Йоалаегаьа аз медицина хетачеах, кIезига лоархIам болаш йоаца факт. Санаторе доаккхача 24 дийнахьа цергашта дарбадайта йиш я, нагахьа санна эше, протез а отталийташ. Из геттара дика да юрташка бахача наха, къаьстта стоматологически пункта гаьн бахарашта.

ЧIоагIа теркам тIаухийт салоIаш барий мукъача хана. Клубе кинофильмаш хьувкх, концерташ уттаду, выставкаш ю, салоIараща го лоаш болча нахаца вIашагIкхетараш хул. Книжкаш деша безам барашта библиотека я, хIаьта халха бувла безам барашта сердечна халхараш хул лаьрххIача зале.

Дарба де а салоIийта а цхьа чузц «Эгле» 500 совгIа саг (белгалдоаккхаргда аз, нагахьа салоIийтара а дарба дара а йола еррига расходаш кооперативаша доаца дIатIаийю). Болх беш болча санаторена юкъе хьалъеш латт хIанз керда корпусаш, хIаьта касттa салаIара цига чуэцаргва укхаза 1500 саг совгIа юрташка баха нах.

Чакхвоаллаш белгалдоаккхаргда аз итт шу хьалха духхьал цхьа «Эгле» мара яцар Литве цу тайпара здравница. Республика еррига дикагIа йолча курорташка я хIанз духь-духьача юртабоахама организацей санатореш, пансионаташ, салоIа цIенош. ХIаьта «Эгле» базови санаторий а хинна дIаэттай. Укхаза ду Iилман тохкамаш, уттa а еш юкъеехуъ тIехьагIа кхьча здравницаш а пайда ийбеш йола диагностикаи дарба дарен керда методаш.

Броинос АКСТИНАС, АПН корреспондент.

Седало

Нанал а берел а.
К.-Б. ИСРАЙЛОВА сурт.

САКЪЕРДАМЕ МУГІАРАШ

Хьехархо:
— Мишта ювзаш хиннай цІа эттара хьалхарча нахх?
Дешархо:
— Моанхалах моанхаз а бетташ, цул тІехьагІа ...тиша газеташ нІал а дехнаш.

• • •

Хьехархо:
— МалагІа рефлексаш хул кІалеи?
Дешархо:
— Цергаш еттара рефлексаш...

• • •

Хьехархо:
— «Корта» яха дош цхьа «т» оттадеш язду Іа, хІанта «керттера» яха дош ши «т» оттадеш язду. ХІаьад из ишта?
Дешархо:
— «Керттера» яха дош дІаьхагІа доланда.

• • •

Хьехархо:
— «Корсам» яха дош юкъе а долаш предложени оттаел.
Дешархо:
— Лаьстача корсамай хьулагІа цхьаь хеттар цхьа корсам.

• • •

Хьехархо:
— МалагІа коа тІара хьайбаш дово хьона?
Дешархо:
— Таракаташ!

• • •

Хьехархо:
— Мишта кхагалу Іа «муха» яха дош?
Дешархо:
— СкІденна цхьаннахье шиа тІулакха додаш дола фо да ма...

• • •

Хьехархо:
— Гайдара язьйча произведенеех фу йийшай Іа?
Дешархо:
— Шиъ: «Чукки» «Гекки».

• • •

Хьехархо:
— МалагІа бос болаш а харбаз?
Дешархо:
— Таквагий.

ГІадвахар ГІапур.
И. ПЛИЕВА фотоетюд.

НАЬНА ИРАЗ

Хийла уйла ю аз дезала педагогика къайлелах. ХІанад цхьаболча дезале деррига дика — бер къахьегама тІаккхувш а эхьоздел долаш а, шиий классерча дешархошца товш а. ХІаьта кхычар дар гІожа, мекъа, шиий новкъостаща товш доацаш.

Школьний реформас бер кхедеча керттера доархІ къахьегама кхетам луш из кхелар. Школьних кхеве веза коммунистически хьисапе вахда а къахьега а хьовш хургволаш. Цу лаькъе тха эггара чІоагІагІа боле гІокчаш хила беза лай-новной.

Сона боаз цхьа дика дезал — МусаевгІар. № 2 йолча детсаде воспитатель йолаш болх баьб Белла Гайдаровнас. Могаш йоадаш хилар бахьан долаш хІенп цхьан юкъа болх ца беш цІагІа п из. Мараццара из къаьста дукха ха я, цу хана вІамига вар цук ши кІаьнк.

Иштта, йисар из берашта даьна а нанна а меттех. ВоккхагІа вола кІаьнк — Амир деша вахар, кІезиг-дукха аттагІа хилар нанна. ЦІагІа дукха новкъостал дора цо. Ер балхара чуеча дила уйнаш, кийчдаь дІайха чай, коа нув хьекха, котамашта хІама тесса хулар. ХІама юваь шиий маьнга чу тхьайса уллаш хулар оІамагІвола Сабир а. Цу хІамаша дог хьестар наьна, Іалаьмате чІоагІа гІадъюгар.

«Кхалнаьхеи» «маІача наьхеи» аьнна къоаста ца деш, деррига хьеде Іомадора цо шиий бераш.

Кхалнаха а Іоша ма йой уж «маІача наьха» специальносташ. Іомаяь ца Іеш, дика кхоачаш а ма бой из болх, тІаккха маІа нах хІана кхер «кхалнаьха» болх бе. Хар новнъа дац. Деррига а вахаре накъадаргда.

Белла ше дІаоттар меттаната тІатувса кисеш, лоаччараш, юргІа чура кисеш диттта, юхе тазик а оттадий мерех хьекха йовланхаш, кулгайоахкарташ, наскеш йитта оттаеора воккхагІвар. Іомавора цІени а дика е уж хІамаш йитта.

Шиий бераш Іомадаьд чопилгаш дІатега, яьттІача хІама тилле, цІагІа, коа цхьалхо е.

КІаьнкаш боккхагІа ме хул, хуццалора цІагІа, коа де дезар: дахча доакхар, беш оакхар, кхылар дора. Новкъарта тохаш долча нуаго новкъарле ядар дешара. Кхычарна масал гойташ дешар школе а.

Цхьа шиий цамоташ йола нана йолча яхар Белла. Цхьана нІкра шоаш цІагІа бисар кІаьнкаш. ЦІаеча наьна бІаргабайра хІамаш юкъе а йолаш улла къаьна кхергІа. Укхо из дьабоаржабича, бІаргаийра боабашка ІежагІа кІоргаш. Кхий чу таьлме улача боабешко аьха уж чуена хиннаяр кІаьнкашь. Ше нана йолча йодача хана Беллайна берашка цунга хьажалаш але дицценнадале а, цхьа нІорагда йолийташ, лоравш чуена хиннаяр цар.

Шоайла Іалаьмате бевзаш, тІера, цхьоагІо йолаш дикал ба МусаевгІар бар.

Мукъача хана хІарана шишийна хозалстар ду: Амира деза топпарах хІамаш елга, цо чакхъьккхай моттигаре художественни школа. Сабир, из хІанз 8-ча классе дешаш ва, радиоэлектроника тІаихувш ва. ХІаьта нанна хозахет догам деш ягІаш.

Укх шера довкха дикахетар хиннад цу дезала: дика дешаш итт класс чакх а яьккха, Вузарски политехнически институте деша эттав Амир. Письмо а дайтад цо цІагІа: «Нана, фу деш да шо цига? Могаш-маьрша хилда шо! Бодмбий чуэцаш хиннав со. Хала дале а сакъердаме хІама да из»...

ГІадъяхяр Белла. Дукха хІама дІадала могаргдола наьна ираз да из.

Баьдда, цу иразага кхача гІерташ, дикка мел хар шиий берашта Іомадеш хьеений Белла.

Каст-каста йоагІа из школе, дикка гІо ду цига цхьалхо еча хана.

Иштта, ираз долаш дезал ба из МусаевгІар бар. Царцига хулаш уйла ю аз: кхечаъ луш бераш кхедеча дайнойна шо-шоай товзаш, педагогика къайленаш хила еза. ТІаккха атта да даьна а нанна а. Барт-цхьоагІо йолча, ираз а беркат а хул салаш дайинаьха. Цумороа дезала вІашт Іехьдоал вииза саг хьалкхеве. ХІаьта цул динагІа а цул доккхагІа а хІама хила йиш мичай.

А. МАЦИЕВА.

Бераша дувц

• • •

Нанас аьлар:
— Хьаша-да воагІа а кийча кича дика ба а марш.

Хьеша а вена, марш цунна хьалхашка оттабеш, ЗІамигача Увойса йоалар:

— Нана, хьаша ваьнвана а, да цІавенавац. Цунна боагІаш боле марш сона балахь.

• • •

— Маьчеш Іо це йоахаш, цІагІа чу ма гІолавь. Со дІайоагІа, аз еттаргья хьона! — ювкъейнр нанас зІамига Зарема.

— ЯнІиго юха аьлар:
— ТІаккха хьа ма ел хьо.

• • •

Дьадес хеттар Зарамага:
— Хьона хоза юкхмам мІйцар мала?

КІезига ладугІаш а яьтта, Заремас аьлар:

— ЗІамигача Дауда мІацад (лохача ДаудаьмагІертар из).

• • •

ЗІамига Мамад харцаьве лелош кІорда а дар, нанас аьлар:

— Кхы хьо ца соца, аз из корта хьабоккхаргба хьа!

— ТІаккха аз хІама миштта юргьа? — аьлар кІаьнко.

• • •

Наьн-нанна цхьа бІар дІа а кхоадеда, зІамигача Мадинас аьлар:

— ПеьтІамаш а диталаьь, дика дий!!

ДІаяздир Д. КАГЕРМАНОВ.

БАРТТАЙНАЧА КОЛЛЕКТИВЕ

Грознерча Нефтемайск яхача гІородоне эггара дукхагІа нах лелача моттиге датт торговле йоккха опыт йолча Самшиев Іалидана кулгалдеш йола шовзткъалагІа плодоовощной тика.

Дукха ха йоацаш коллективана еннай горплодоовощторга карара нара теша цІе хьинлея. Социалистически яхьа итотех тикана хьоваьвай шоллагІа моттиг.

— Тха толамаш керттерча дакъе датт тхоашта продукци лоаттаеча поставщикашца айхха бувзам хилар, — йоах Сампиева.

Ййдархой безам тІаозаш да тика коллективо ятразма Іодуллаш дола товар херка а доацаш, шоаш дІадохкаш дар морг хилар. Коллектив ше а я леррагІа болх беш. Уж ба нйдархошта шоаш безабалайта кхийна Грознески профессионально - технически училища выпускницаш Ибрагимова Зина, Шамаева Лейла, Джантаева Разет.

Х. ЖАПАРОВ.

ЭГГАРА ЗІАМАГІБАРАШТА ХЕТАЯЬ

Укх денощка химикий культура ЦІагІа чакхъьлар юкъерчен профессиональнии школа реформица дукхадения бераш школага кийчдарь дешашта хетаяь, деша даха ха йоацача берий учреждений боллтой семинар. Цига доклад йир республика просвещене министра заместитела Л. А. Татиевас.

«Ялх шу даьнна бераш Іомадара психолого - педагогически лард» яхаш яр НохчГІалгІай педагогически института юкхьанцарча дешара педагогикай методикай кафедра заведующе Л. Спектора яь доклад. «Эрсий къамах доаца берай эрсий мотт кхетабергболаш кийчдарах» яхача темагІа дийцар къамаш школай НИИ филиала директора Я. Эсладинева.

Семинаре къамаьлаш дир деша даха ха йоацача берий учреждене шарча воспитательаша.

В. ТАЦЕНКО.
Нохч - ГІалгІай просвещене министерства инспектор.

«УРОЖАЯ» ЧЕМПИОН

«Урожай» яхача НохчГІалгІай Совето ДСО-с дІайолаяь шахматех ловзаш чемпиона цІи якхара яхьаш. Цига дакъа лоацаш ва республика шиьтта районерей Грознерей 32 шахматист. Царна юкъе — 25 хьалхара разряднаккаш.

Котбоалаш 4 тур чакхъьккхай шинне — Шаьларча газови служба начальника, хьалхарча разрядника Хутаев Увойсеи Грознерча № 5 йолча ДЮСШа тренера Чехонатске Александреи. Царех дикагІа мала лово хьатьокхаргда 5-ча туре царна юкъе хургдолча ловзаро.

Кхоккха очко йолаш ба хьалхар разряднакаш В. Егиазаров, Р. Кареев, И. Сембиев, Д. Махаев.

Швейцарски системах чакхйоаккхача цу турниpe еррига а 11 турах ловзаргба шахматисташ.

А. ХАНТ.
СССР спорта мастер.

ДЕКАБРЕРА ХАОТТАМ

Календарага диллача декабре дІадолалу Іа. Из дІадоладеннарг лоархІ фегара температура 0 градусах тІех а яьнна шелалгахьа лестача. Укх шера хьалхагІа деннад Іа. Из дІадолалар фегара температура чІоагІа шел а еш, къулбаседа - малхбоалехьара хьахьайначa шелалпа дувзадена да. Декабрь бетта, бІарчача Іай а санна, шиъ республике каст-каста кІаьдлу, цудухьа чІоагІденна уллаш лоа хилиц.

СССР Гидрометцентро бега хоамагІа, 1984 шерарча декабрь бетта юкъера температура дуккхача шерашка юкъера хинначул лакхагІа а хІаьта йоаццаш боарамга кхоачаш а (20—30 мм) хила тарлу.

Зуши дІалахача хана декабре эггара лохагІа йола фегара температура 1946 шера 20 декабре хиннай — 26,6 градус шелал йолаш, эггара лакхагІа — 18 градус йовхал йолаш — 1961 шера 4 декабре.

А. СЕРДЮКОВА.
Грознески гидрометбюро воккхагІйола инженер - синоптик.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

Кийчон курсашка деша хьачуш учета неканиже Грознески техникуме. 1984 шера декабре дІаболаеша занятеш 1985 шера 1 июне кхачаица хургья.

Кийчон курсашка занятеш ера хьачуаьара экзамений программашка хьежжа эрсий меттала литературах, математиках ляьа.

Квалифицированни преподавательша ю занятеш, абитуриенташа дезь гІалитам теркал а деш. Техникумерча кийчон курсашка деша багІаранта хьачуахара экзаменаш дІайолалу 1 июлаа тІехьагІа, курсашкара занятеш чакхьаьча. Техникуме деша отта кийчбеча курсашка деша хьачуда юкъера, йиза йоаца юкъера образовани йолаш бола нах а, хІаьта шиьтта юкъарча дешара школашкарен профессионально-техническа училищашкарен дешархой а.

Деша боагІарашa хьачудала деза хьалхатних заявлени, образованех дола документ а школера справка, кийчон курсашка дешар хьехарах боагІа мах хІабаларах дола квитанци.

Мах (19 сом) дІабала магаргба поалагІча меттелла отделение гІоала Госбанка Республиканскии шоттерча № 14107 йолча расчении счёта тІа дІабербола.

Документаш хьачуйиду хІара дента (шоттех кІиран денношкара дІайиккхача) 13 сахьат доалча дента 17 сахьат даллалча № 209 йолча хІагІа.

Тха адрес: г. Грозный, Кирова проспект, 8.

Хаттарош долчо укх номерагІа телефон тоха: 7-58-38, 7-54-74, 7-30-80.

ДОСААФ ЛОТЕРЕЙ

1984 шера шоллагІа арехйнача СССР ДОСААФ лотерея кхади бейгІа тираж хургья 15 декабре.

ЛОТЕРЕИ ИИЩАЧАРГА КЕРДАЧА ШЕРА КХОАЧАРГЬЯ:

«Волга ГАЗ - 24», «Жигули 21013», «Москвич 412», «ИЖ-28», «Запорожец 968, М», яха 640 автомобиль.

МТ 10-36 «Днепр», «М-67-36», «Урал-3», «ИЖ Планета-3-02», «ИЖ Юпитер-4К» яха 1440 мотоцикл.

Наькъа болхаш туристашa делаю тайп-тайпара 19040 хІама:

«Легенда-404», «Электроника-302», «Спутник-404», «Романтик-306» яха 8320 магнитофон;

3320 «Юность-301» яха электрофон; 16400 «Спутник», «Свидола-232», «Сокол-306», «Селега-405», «Альпинист-407» яха радиоприемник;

2560 «Маяк-202» яха кхо программа йола громкоговорители;

7040 «Зенит-11», «ФЭД-5В», «Вилиа-Авто» яха фотоаппараташ;

2560 БПЦ-5—8Х30 яха турмалаш; 2200 «Спутник» яха диапроекторах; 9760 тайп-тайпарча маршех дола сахьаташ;

320 тІоранг-холодильник; 800 варольшиа тарак; 1700 кІувс; 100 сомага кхачалпа дукха ахчаи кхади.

Деррига а лаьрІача 1984 шера Кишинева хургболча шоаагІа арехйнача СССР ДОСААФ лотерея тиражаша лоезабергба 7 миллиона 680 эзари хІамайи ахчаи кхади, деррига а лаьрІача 20 миллион сомтІча сома лаьха.

Лотерея кхина доход оборонно-массови тІемапатриотически болх тоабергь, спорта технически тІема-прикладной тайпаш дегІадоаладарга, обороне Обществe материально-технически база шорьярга дохийтаргда.

ДОСААФ лотерея билета мах 50 кепиг ба.

Лотерея билеташ эца йиш я ДОСААФ юкъьерча организацешка, «Союзпечать» киоскашка, уж дІадоаржадеш болча общественникашка.

НГІАССР ДОСААФ совет.

ФУД АЭРОФЛОТА ЛЬГОТЕХ ШОАНА ХОВР?

Тхона лоа ораша тха объявлени цар. Ше а юкъедоагІаш хила мег аэробилеташ массашарча мах дикка дарегІа нйде йиш ярашта:

31 мае хьеэтІакхачалца йолча хана 50 процента баране льготаш скидка ю:

Граждански сийлахь - боккхача Даймехкий тІемий инвалидашта; царна кийсбачa наха; цхьоалагІа групп йолча, цу тайпарча инвалидашта гІо дара нарна болхарашта.

Граждански авиаце лакхерчен юкъерчен лаьрххІача дешара заведений аспиранташта, студенташта, дешаш бераша, курсанташта, граждански авиаца вузашарча кийчон отделенейи факультетийи ладугІарашта (дешара форма мичча тайпара яле а).

15 апреля кхачалца йолча хана 30 процент льготаш хургья:

ВЦСПС туризмани экскурсаштен йолча Центральни совета туристаштен ВЦСПС экскурсанташтен (индивидуально а группашца а болхарашта).

Болх а ца беш дешаш болча наха:

Вузий студенташта, СССР оборона Министерстваи СССР Пачхьалкхен кхерамзлен Комитетеи юкъерча лаьрхІача дешара заведеней, тІема дешара заведеней дешархошта (курсанташта), 12 шерал согІа ха яьнача школьникашта, профтехобразоване школашкеи училищашкеи дешаш болча наха.

«Страхсбор ма йоаккхийла» аьнна штамп тІалатта вписки перевозочни документаш а долаш болча СССР оборона Министерства срочни служба тІема гІулакхаш тІарчарна.

Оаха хьех шо льготаш авиабилетех фега гІоала шиъ бе!

НГІАССР-е БАХАЧА НАЬХА А ХЬАЬШИЙ А ТЕРКАМГА!

Дагадохийт оаха шоана, Грознески аэропорт 1985 шера 1 январе денз самолеташ лелара кердача расписанех болх бе йолалуш хилар.

Юкъейоалаергья Актюбинск, Целиноград, Новосибирск яхача городашка кхаччалца йола керда рейсаш.

Аэрофлота агентство укх адресах я: Грозный, Полежаева, 9/32, болх бу хІара денна 9.00 сахьат даьлча денз 20.00 сахьат даллалца, перерыв 13.00 сахьатагара 14.00 сахьатага кхаччалца.

Справкаш тел № 2-75-46 йолча телефонца.

Самолетаца даха хьех оаха шо!

ТЕЛЕВИДЕНИ

6 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.20 — «Сакъердаме стартеш».
9.20 — «Стоящиминто». Художественни фильм. 2-гІа серии.
10.25 — «БІаргашта гуъдар — [illegible] хиладар».
11.25 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Дезтикъалагіча шерашкара коммунисташ». Телевизионни документальни фильм: «Деррига вахара гІулакхаш», «Мишта ях хьо, Анна?».
15.40 — Ф. Лист. № 1 йола фортепьянни оркестран лаьрхІа концерт.
16.00 — «Шахматни школа».
16.30 — «Кердадараш».
16.35 — «...Хьайтта шу даьнна боккхагІеш».
17.20 — «Поэма». Николай Старшинов.
17.35 — «Са лаппандаш хилахара». Финляндера музыкальни передача.
18.15 — Ленинский университет. Социалистически экономикана урхалдар.
18.45 — «Тахан дуне тІа».
19.00 — Финляндерa къьмаи цІайга — махк шиий лелаш кхадар хьакъалкадаьча дентa. Кинопрограмма.
19.40 — «Малеца вахар чу гІойла» яха IV Еррига союзни эстрада исполнителий конкурса.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Камера дунега хьажа».
23.15 — «Тахан дуне тІа».
23.30 — «Динами понарамa».

II ПРОГРАММА

8.00 — ІуйранагІа гимнастика.
8.15 — «Тенниах лелара бола техникаш». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.45, 12.45 — Природоведени. 4-гІа класс. Мел лаьрхІаш да фо лаьттарча вахара.
8.55 — «ГІазна кхиншта промышленни переработка йоа [illegible]». Іилма-доззийтара фильм.
9.15, 13.00 — Испански мотт.
10.05 — «ІІалакн вахарах», «ФоралагІча район хроника». 3-гІа передача.
10.35, 11.40 — Н. А. Некрасовa лирика. 9-гІа класс.
11.05 — «Дадайн шкоlex». Телевизионни журнал.
12.10 — Истори. 4-гІа класс. Ленина партин.
13.30 — «Еграл вугача кра са сарьпа». Субтитраш йола художественни фильм. 2-гІа серии.
14.45 — М. Зощенко. Произведенеш еш тІа гІоала.
15.35 — «Кердадараш».
16.20 — «Новкъост Арсений». Художественни фильм.
17.45 — Сийлахь - боккхача Котайон 40 шу дизарга. «Дахна а доккхагІа дешний ГІулакхаш» (нохчий меттала).
18.00 — «Даймехка тІема сийнос». Фильм.
18.10 — «НохчГІалгІайчен дін».
18.30 — «Школьни вахара» (нохчий меттала).
19.00 — Баскетболах йола европейски чемпионий кубок. МІаІа мах. ЦСКА — «Гранполле» (Италий). Перерыв йолча хана (19.40) — «Бийса дакъгала хилла шун, бераш!».
20.30 — Іилма - доззийтара фильмаш: «Пропагандиста — паткайтана», «Хаайна хьалхашара деккар».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Трест» яха операци. Художественни фильм. 3-гІа серии.
23.00 — «Кердадараш».

7 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.20 — Мультфильмаш.
9.10 — «Карусель». А. П. Чехова дуццарех дола художественни фильм.
10.35 — К. Нильсен. № 6 йола симфони.
11.10 — «ЦІа». Телевизионни документальни фильм.
11.40 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Документальни фильмаш: «Красноярск», «Ер да са къина цІа», «Обь — сибирски хий».
15.50 — Красноярски краерча художественни коллективий выступленеш.
16.05 — «Эрсий метта къамаьла».
16.35 — «Кердадараш».
16.45 — «Художникаш дола дуццарех». С. Малютин.
17.20 — Фильм болча хьовзала. «Айвала керда прикаючение» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 2-гІа серии.
18.45 — «Тахан дуне тІа».
19.00 — Шахматех йола дуненна чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — «Содружество». Телевизионни журнал.
19.45 — Сийлахь-боккхача Котайон 40 шу дизарга. «Хьацан сенегІа тІа» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Гуйре». «Шера хкаш» яхача циклацара музыкальни передача.
22.40 — «Тахан дуне тІа».
22.55 — Шахматех йола дуненна чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — ІуйранагІа гимнастика.
8.15 — «Никитски ботанически беш». Телевизионни документальни фильм.
8.35, 9.35 — М. Ю. Лермонтов. «Бородино». 4-гІа класс.
9.05, 13.30 — Английски мотт. Хьека 1-гІа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Юкъара биологи. Мутаци кхалам.
10.35, 11.40 — Географи. 5-гІа класс.
11.05 — Сергей Есенина лирика.
12.10 — Природоведени. 2-гІа класс.
12.30 — Обществоведени. 10-гІа класс. «Исторе соцаба йоаца болаш бенеш». Общественно-экономически формацех.
13.40 — А. Твардовский, «За далью — даль».
14.25 — «Актера искусство». Клара Лучко.
15.35 — «Кердадараш».
15.45 — «Советски Союз гІоала». Кинопрограмма.
17.30 — «Атлантически уйла нигат — хІаранені» (нохчий меттала).
17.40 — Киножурнал.
17.50 — «Шун беш Іай». Специалиста хьехамаш.
18.05 — «Спортивни НохчГІалгІайче».
18.35 — «НохчГІалгІайчен дін».
18.50 — «Замано» (гІалгІай меттала).
19.25 — «Вирически мугІарш». Концерт (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса дакъгала хилла шун, бераш!».
20.20 — Ю. А. Жуковa иллиьаьл.
20.50 — ДІалонх Д. Брамса (фортепьяно).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Трест» яха операци. Художественни фильм. 4-гІа серии.
23.00 — Газета «Советская культура» прим лаккхар дукха йола дунен халкъашта юккъера стела тІерча техника турнир.
23.30 — «Кердадараш».

РАДИО

6 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.22 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.36 — С. Чахкиева стихаша дакъа иллеш (гІалгІай меттала).
11.15 — «Кхиента аьрхІа кадреш кийчьяо» (нохчий меттала).
11.30 — «Сий а хоастам а къахьегарга хьалха». Корреспондени (гІалгІай меттала).
11.45 — «Резервах пайда ицаш» (эрсий меттала).
16.15 — «Шоана, лаалахь» яха радиожурнал (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Керда Іадалаш — вахаре» (гІалгІай меттала).
17.31 — «Іаи марусаль» яха иллей концерт (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — «Ніа ферме». Сунженски районерe передача (гІалгІай меттала).
18.40 — «Атеист» яха радиожурнал (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Йоассавана тІемийлатада». Документальни радиоповесть.
17.44 — «Ах бийса цьыча яьнна тога. Ш.-С. Плиева дувцар.
18.05 — Лирически иллеш.
18.30 — Концерт-вальс.

7 ДЕКАБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.22 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — С. Димаева иллеш (нохчий меттала).
11.15 — «Хьаттан чалхаш». Радиоочерк (нохчий меттала).
11.30 — Боккхийчарна берах лаьца. «Іалаши берашн», беседа (нохчий меттала).
11.45 — «Вакъдоацачунца туьйлабеннераш» (эрсий меттала).
15.15 — «Керттера турпал — къахьегамхо» (гІалгІай меттала).
15.35 — Реклама (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Пропагандиста». Очерк (нохчий меттала).
17.31 — «ЦІе сийгаш» (гІалгІай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
18.30 — Кхачан программа — вахаре! (эрсий меттала).
18.40 — «Советаши вахара» яха радиожурнал (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Р. Балов. «Любо-Йоффина». Радиопостановка.
17.42 — Моттигарча авторий произведенеш.
18.00 — М. Чамраевас дІалоаш дола иллеш.
18.30 — Спектаклашкара музыки.

Хаоттам

Тахан республике гІоллеи Грознеи хуцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 8—13, Грозне 9—11 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

Кхана хуцалуш морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча сагІоашнахьара секунде 3—7 метр чІоагІа мух а хьекхаш хилеи фегара температура буйсана 9—14, дийнахьа 3—8 градус шелал йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковски, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бахтоккхаче секретара — 2-84-69; отделаш: партийни вахаре — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культуре — 2-64-75; кхьовси — 2-85-64; корреспондентий — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-69; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корреспондентов — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей ерей, шоаттей деношка

СФ00319. «Грозненский рабочий» издательство типографи, Маяковски, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 5100.